

*Gecertificeerd hout op de
Belgische markt in 2008*

*Jan Oldenburger
Nico Leek
Lut Draye (De&D Consult)*

Wageningen, 30 juni 2009

Gecertificeerd hout op de Belgische markt in 2008

Jan Oldenburger

Nico Leek

Lut Draye (De&D Consult)

Deze studie is uitgevoerd in opdracht van de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu

Wageningen, 30 juni 2009

VOORWOORD

Hout is een natuurlijke en hernieuwbare grondstof. Voorwaarde is wel dat het hout afkomstig is uit duurzaam beheerde bossen. Niet-duurzame exploitatie van bossen en illegale houtkap draagt immers bij aan het verlies van de biodiversiteit en de uitstoot van broeikasgassen die ermee gepaard gaat, is een belangrijke oorzaak van de klimaatverandering.

Sinds 2005 promoot de federale overheid actief het gebruik van duurzame boscertificering om wereldwijd een duurzaam bosbeheer te promoten en het aanbod van duurzaam geëxploiteerd hout op de Belgische markt te stimuleren. Via het federaal aankoopbeleid voor duurzame houtproducten tracht de overheid haar voorbeeldfunctie te vervullen op het vlak van duurzame consumptie van houtproducten. Tegelijkertijd tracht ze de houtsector te wijzen op haar verantwoordelijkheid om meer gecertificeerde houtproducten op de markt te brengen en de burger te informeren over het belang van duurzaam bosbeheer en –certificering om hun aankoopgedrag te wijzigen.

De studie werd uitgevoerd in opdracht van de Minister voor Klimaat en Energie, Paul Maignette, en opgevolgd door het Directoraat-generaal Leefmilieu van de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu. Het Nederlandse Probos, in samenwerking met D&De Consult uit België, werd eind 2008 geselecteerd voor de uitvoering van de marktstudie. Ze werden bijgestaan door een bekwaam en ervaren begeleidingscomité, bestaande uit vertegenwoordigers van de Belgische Federatie van Houtinvoerhandel, de Vereniging van de Belgische Fabrikanten van Papierdeeg, Papier en Karton, FSC Belgium, PEFC Belgium, de FOD Economie en de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu.

Ze zijn er samen in geslaagd zijn om een robuuste en onderbouwde methodologie te ontwikkelen, de complexe Belgische houtsector te doorgronden en concrete resultaten en aanbevelingen af te leveren, terwijl de vertrouwelijkheid van de bedrijfsgegevens steeds gewaarborgd werd. Tenslotte gaat een woord van dank naar alle federaties en bedrijven die aan het onderzoek hebben meegewerkt.

Deze resultaten moeten samen met alle betrokkene partijen geanalyseerd worden met het doel concrete aanbevelingen aan de Minister te maken om zijn beleid ter bescherming van biodiversiteit en klimaat te onderbouwen.

Roland Moreau
Directeur-generaal Leefmilieu

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'R Moreau', with a large, stylized initial 'R' and a horizontal line crossing through the signature.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	5
1 INLEIDING	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Doelstelling	7
1.3 Leeswijzer	8
2 METHODE	9
2.1 Definitie duurzaam geproduceerd hout	9
2.2 Geïmporteerd hout met certificaat en hout afkomstig uit gecertificeerd bos	9
2.3 Benaderde bedrijven	10
2.4 Response	13
2.5 Aangepaste werkwijze	14
2.6 Berekening van de volumes	15
2.7 Aannames en bijschatting	15
3 RESULTATEN HOUT	17
3.1 Bijschatting en wederuitvoer	17
3.2 Totaal volume gecertificeerd hout op de Belgische markt in 2008	18
3.3 Verhouding tussen import en Belgische producten	20
3.4 Berekening gecertificeerde volumers zaaghout en paalhout	21
3.5 Import	25
3.6 Herkomst houtimport met certificaat	27
4 RESULTATEN PULP EN PAPIER	29
4.1 Verwerkte hoeveelheid pulp, rondhout en chips	29
4.2 Beschikbare hoeveelheid FSC papier op de Belgische markt	30
5 SCHATTING TOEKOMSTIG DUURZAAM GEPRODUCEERD HOUTGEBRUIK IN 2010	33
6 CONCLUSIES	37
7 AANBEVELINGEN	39
7.1 Aanbevelingen voor toekomstige studies	39
7.2 Aanbevelingen ter stimulering van duurzaam geproduceerd hout	40
LITERATUUR	43
BIJLAGEN	45

SAMENVATTING

In het tweede Federale Plan voor Duurzame Ontwikkeling 2004-2008 werd beslist duurzaam bosbeheer na te streven op 3 verschillende niveaus: via (1) internationale samenwerking, (2) een aankoopbeleid voor duurzame houtproducten en (3) een reglementering van de invoer van houtproducten. Sinds begin 2006 hanteert de federale overheid een aankoopbeleid voor duurzame houtproducten en is ze betrokken bij de promotie van duurzaam gecertificeerd hout in België. De omzendbrief P&O/DO/2 betreffende het federale aankoopbeleid ter bevordering van het gebruik van duurzaam geëxploiteerd hout vormt hiervoor de basis en werd in november 2005 door de federale ministerraad goedgekeurd. In het kader van een grondige evaluatie van dit beleid, bestelde de federale minister voor Klimaat en Energie, Paul Magnette, onderliggende studie naar het marktaandeel van duurzaam geproduceerd hout op de Belgische markt. Voorafgaand aan de uitwerking van nieuwe beleidsmaatregelen is het immers belangrijk een beeld te krijgen van hoeveel duurzaam geproduceerd hout er in 2008 op de Belgische markt beschikbaar was.

De resultaten van het onderzoek zullen in de eerste plaats gebruikt worden door de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu teneinde acties te ontwikkelen om de vraag naar duurzaam gecertificeerde houtproducten op de Belgische markt te stimuleren en tevens het aanbod ervan te verhogen.

De primaire doelstelling van dit onderzoek is dan ook het vaststellen van de hoeveelheid gecertificeerd hout op de Belgische markt, dat in 2008 is geïmporteerd, dan wel door Belgische rondhoutverwerkers is geproduceerd. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen de certificaten FSC en PEFC. Voor de houtproducten is een onderscheid gemaakt in rondhoutproducten, gezaagd naaldhout, gezaagd tropisch hardhout en gematigd hardhout, plaatmaterialen, (half)producten (bv. kozijnen, deuren, tuinmeubels etc.) en papier- en karton(producten).

De hoeveelheid gecertificeerde houtproducten en gecertificeerd papier op de Belgische markt in 2008 is in beeld gebracht door enquêtes te versturen naar alle houtimporterende houthandelaren, papierproducenten, papierimporteurs en naar de verwerkers van Belgisch rondhout. Hiervoor is waar mogelijk samengewerkt met de verschillende sectorfederaties.

Uit het onderzoek volgen hier de belangrijkste conclusies:

- *Gecertificeerd hout*
Het volume gecertificeerde houtproducten, dat in 2008 op de Belgische markt is gebracht, bedraagt 843.000 m³ rhe. Dat is 15% van de totale hoeveelheid houtproducten (exclusief papier) die in België is verbruikt. Het aandeel FSC is 6% en PEFC 9%.
- *Verhouding import en Belgische productie*
Het grootste gedeelte van de houtproducten die in 2008 met een certificaat op de Belgische markt zijn gebracht zijn geïmporteerd. 23% van gecertificeerde houtproducten is in België geproduceerd. Het FSC gecertificeerde hout is vooral

(99%) via import op de Belgische markt gekomen. Dit heeft te maken met het feit dat er slechts een beperkt bosareaal (11.385 ha) in België FSC gecertificeerd is. 42% (281.052 ha) van het bosareaal in België is PEFC gecertificeerd. Binnen de in 2008 op de Belgische markt beschikbare PEFC gecertificeerde houtproducten is het aandeel dat in België is geproduceerd dan ook veel groter (38%). Het beschikbare potentieel van PEFC gecertificeerd rondhout wordt echter nog niet volledig benut. De producten die van het rondhout worden gemaakt komen zonder certificaat op de markt of worden geëxporteerd. Hier bestaat dus nog de mogelijkheid winst te behalen om het marktaandeel gecertificeerd hout te vergroten.

- *Gecertificeerd papier*

Het volume FSC en PEFC gecertificeerd grafisch papier, dat in 2008 op de Belgische markt is gebracht, bedraagt 39.000 ton. Dat is 3,5% van het totale Belgische grafisch papierverbruik. Het marktaandeel van FSC papier is 2,5% en dat van PEFC papier 1,0%. Daarnaast is er een zeer klein volume FSC-hygiënisch papier en karton beschikbaar gekomen. Er wordt in België veel meer grafisch papier geproduceerd, maar 90% van dit geproduceerde volume is bedoeld voor de export.

- *Prognose voor 2010*

Als gevolg van de huidige economische situatie zal het totale Belgische houtgebruik afnemen, maar het aandeel hout met certificaat dat de komende jaren op de Belgische markt komt zal volgens de geïnterviewde deskundigen en de door de bedrijven uitgesproken verwachtingen zeker verder gaan toenemen. Geschat wordt dat het marktaandeel voor gecertificeerde houtproducten met 10 tot 15% zal toenemen en in 2010 tussen de 16,4 en 17,1% zal liggen. Ook voor grafisch papier is het marktaandeel in 2010 groter geworden en zal naar verwachting 4,5% bedragen. Daarnaast zullen er naast grafisch papier meer andere gecertificeerd papierproducten op de markt beschikbaar zijn.

- *Lage respons*

De lage respons op de verstuurde enquête vormde een duidelijk knelpunt binnen dit onderzoek. Het is aan te bevelen in een volgende studie alleen de CoC gecertificeerde bedrijven in de studie op te nemen, omdat gebleken is dat bedrijven die niet CoC zijn gecertificeerd bijna niet op de enquête reageren. Daarnaast wordt door deze bedrijven slechts een beperkt volume gecertificeerde houtproducten op de markt gebracht. Uiteindelijk is de respons door veel nabellen aanzienlijk verhoogd en is van 86% van de benaderde CoC gecertificeerde bedrijven een reactie ontvangen.

- *Meer aandacht voor duurzaam geproduceerd hout*

Door alle importerende bedrijven en alle rondhoutverwerkende bedrijven in dit onderzoek te betrekken heeft de federale overheid duurzaam geproduceerd hout onder de aandacht van de bedrijven gebracht en daarmee aangegeven dit een belangrijk onderwerp te vinden.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

In het tweede Federale Plan voor Duurzame Ontwikkeling 2004-2008 werd beslist duurzaam bosbeheer na te streven op 3 verschillende niveaus, via: (1) internationale samenwerking; (2) een aankoopbeleid voor duurzame houtproducten; en (3) een reglementering van de invoer van houtproducten. Sinds begin 2006 hanteert de federale overheid een aankoopbeleid voor duurzame houtproducten en is ze betrokken bij de promotie van duurzaam gecertificeerd hout in België. De omzendbrief P&O/DO/2 betreffende het federale aankoopbeleid ter bevordering van het gebruik van duurzaam geëxploiteerd hout vormt hiervoor de basis en werd in november 2005 door de federale ministerraad goedgekeurd. In het kader van een grondige evaluatie van dit beleid, bestelde de federale minister voor Klimaat en Energie, Paul Magnette, onderliggende studie naar het marktaandeel van duurzaam geproduceerd hout op de Belgische markt. Voorafgaand aan de uitwerking van nieuwe beleidsmaatregelen is het immers belangrijk een beeld te krijgen van hoeveel duurzaam geproduceerd hout er in 2008 op de Belgische markt beschikbaar was.

De resultaten van het onderzoek zullen in de eerste plaats gebruikt worden door de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu teneinde acties te ontwikkelen om de vraag naar duurzaam gecertificeerde houtproducten op de Belgische markt te stimuleren en tevens het aanbod ervan te verhogen.

De Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu heeft de bedoeling het onderzoek in de toekomst op geregelde tijdstippen te herhalen zodat de evolutie van het aanbod aan duurzaam gecertificeerde houtproducten op de Belgische markt in kaart kan worden gebracht en de slagkracht van het beleid kan worden opgevolgd.

1.2 Doelstelling

Het doel van deze studie is de hoeveelheid duurzaam gecertificeerde houtproducten op de Belgische markt vast te stellen, die in 2008 is geïmporteerd, dan wel door Belgische producenten op de markt is gebracht. De certificatiesystemen FSC (*Forest Stewardship Council*) en PEFC (*Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes*), beiden aanwezig op de Belgische markt, worden in het kader van deze studie beschouwd als een garantie voor hout afkomstig uit duurzaam beheerde bossen.

Daarnaast diende ook de hoeveelheid houtproducten, op de Belgische markt in 2008, afkomstig uit gecertificeerde duurzaam beheerde bossen, maar niet voorzien van een certificaat, in beeld te worden gebracht. Deze doelstelling werd in de loop van de studie opgegeven, aangezien de gecontacteerde bedrijven hierover slechts beperkte en ontoereikende informatie konden verschaffen.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen gezaagd naaldhout, tropisch hardhout en overig hardhout, plaatmaterialen, (half)producten (bv. Deuren, kozijnen, tuinmeubelen etc.), pulp en papier. Het marktaandeel van de in beeld gebrachte hoeveelheid gecertificeerd houtproducten, die in 2008 op de Belgische markt ingebracht, wordt berekend door uit te gaan van het totale verbruik van houtproducten in België.

Tenslotte wordt een voorspelling gedaan voor de te verwachten groei in het aanbod in 2010 en worden er aanbevelingen geformuleerd om het aanbod van gecertificeerde houtproducten op de markt te vergroten en aanwezige knelpunten te kunnen omzeilen of weg te nemen.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de gevolgde methodiek beschreven. In hoofdstuk 3 worden de resultaten gepresenteerd voor de hoeveelheid gecertificeerd hout dat in 2008 op de Belgische markt is gekomen. Hoofdstuk 4 beschrijft de resultaten voor papier. Vervolgens geeft hoofdstuk 5 een prognose voor 2010 en in hoofdstuk 6 worden de conclusies geformuleerd. Tenslotte worden in hoofdstuk 7 aanbevelingen gedaan voor vervolgstudies en voor het vergroten van het aanbod gecertificeerd hout op de Belgische markt.

2 METHODE

In dit onderzoek is vanuit praktisch oogpunt gekozen voor de bronbenadering, d.w.z. aan het begin van de houtketen. Dit houdt in dat op de eerste plaats het volume duurzaam geproduceerd gezaagd hout en houtproducten (o.a. plaatmateriaal, pulp en papier) in beeld is gebracht, dat door Belgische bedrijven in 2008 is geïmporteerd en/of geëxporteerd en door Belgische rondhoutverwerkers is geproduceerd en op de Belgische markt is gebracht.

Met de term bronbenadering wordt dus niet bedoeld dat de oogst van rondhout uit het bos als vertrekpunt wordt gehanteerd. Met uitzondering van de producten die als rondhoutproduct op de markt worden gebracht, denk aan ronde palen, hoort rondhout niet opgenomen te worden in de overzichten van gecertificeerde houtproducten. In dit onderzoek zijn namelijk de producten die door de Belgische rondhoutverwerkers op de Belgische markt zijn gebracht in beeld gebracht. Door zowel het rondhout, waarvan de producten zijn gemaakt, als de producten mee te nemen zou dubbel telling ontstaan.

2.1 Definitie duurzaam geproduceerd hout

Onder duurzaam geproduceerd hout worden in dit onderzoek hout en houtproducten (o.a. pulp en papier) verstaan die afkomstig zijn uit bos dat is gecertificeerd op basis van de boscertificeringssystemen FSC of PEFC. Andere boscertificeringssystemen vallen buiten de scope van dit onderzoek, omdat deze systemen door de Federale Overheid, in het kader van het federale aankoopbeleid, (nog) niet als duurzaam zijn aangemerkt. Binnen het volume duurzaam geproduceerd hout is onderscheid gemaakt tussen hout dat met een certificaat op de markt komt en, indien mogelijk, hout waarvan met zekerheid kan worden aangetoond dat het uit bos komt dat FSC of PEFC is gecertificeerd. Wanneer in dit rapport wordt gesproken over gecertificeerd bos dan wordt daarmee FSC of PEFC gecertificeerd bos bedoeld.

2.2 Geïmporteerd hout met certificaat en hout afkomstig uit gecertificeerd bos

Er is in deze monitoring onderscheid gemaakt tussen hout dat met een certificaat wordt geïmporteerd en hout dat afkomstig is uit gecertificeerd bos, maar dat zonder certificaat is geïmporteerd. In beide gevallen wordt in dit onderzoek gesproken van duurzaam geproduceerd hout. Het verschil is dat het hout, dat met certificaat wordt geïmporteerd, de potentie heeft de eindgebruiker of consument ook daadwerkelijk als gecertificeerd hout te bereiken.

Het in kaart brengen van het volume hout zonder certificaat dat afkomstig is uit gecertificeerd bos gaat gepaard met een grotere graad van onzekerheid aangezien er minder zekerheid bestaat over de betrouwbaarheid van de door de bedrijven aangeleverde cijfers. Aan de bedrijven is echter gevraagd het volume alleen in te vullen als zij zeker waren dat het geïmporteerde hout afkomstig is uit gecertificeerd bos. De ervaring leert echter dat de bedrijven veelal een inschatting maken op basis van hun kennis over de boscertificering in het land van herkomst. Dit is ook tijdens deze studie gebleken en dit heeft geresulteerd in het aanpassen van de doelstelling van het onderzoek. Het volume hout afkomstig uit gecertificeerd bos, dat zonder CoC certificaat is geïmporteerd is, is uiteindelijk vanwege beperkte en ontoereikende informatie niet in deze studie meegenomen.

2.3 Benaderde bedrijven

Voor het verkrijgen van een zo compleet mogelijk beeld van het volume duurzaam geproduceerd hout zijn zoveel mogelijk bedrijven benaderd in de volgende productgroepen:

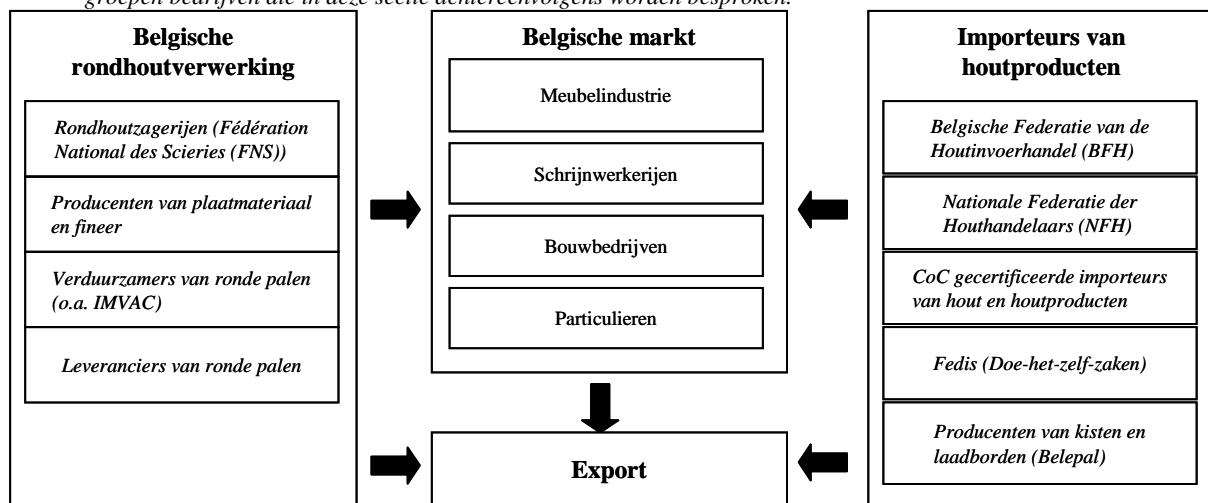
1. rondhout;
2. gezaagd hout, houtproducten en plaatmaterialen;
3. pulp en papier.

In het vervolg van deze paragraaf wordt per productgroep beschreven welke bedrijven zijn benaderd. De vragen, die in de enquêtes per productgroep zijn gesteld, zijn opgenomen in bijlage 4.

In figuur 2.1 is ter illustratie de positie van de verschillende sectorfederaties en andere groepen bedrijven binnen de Belgische houtkolom schematisch weergegeven. De Belgische houtmarkt is veel complexer dan deze in figuur 2.1 wordt voorgesteld. Op de website www.houtinfo Bois.be staat een complete weergave van de houtkolom en daarin zijn alle interacties tussen de verschillende sectoren weergegeven. Figuur 2.1 zou de indruk kunnen wekken dat bijvoorbeeld de meubelindustrie alleen consument van hout is dat door andere bedrijven wordt geïmporteerd. In de groep met CoC gecertificeerde importeurs van hout zijn echter ook meubelmakers vertegenwoordigd, die zelf hout importeren.

Figuur 2.1

Schematische weergave van de Belgische houtkolom met de positie van de sectorfederaties en andere groepen bedrijven die in deze sectie achtereenvolgens worden besproken.

Belgische rondhoutverwerkers

Voor het bepalen van de hoeveelheid geproduceerde FSC en PEFC producten in België zijn alle rondhoutverwerkende bedrijven in België benaderd. Bij een lage respons is het nabellen alleen gericht op de FSC en PEFC CoC gecertificeerde bedrijven. Deze bedrijven komen uit de volgende sectoren: rondhoutzagerijen (vnl. aangesloten bij de Fédération Nationale des Scieries), de verduurzamers en handelaren in paalhout en de producenten van plaatmateriaal. De Belgische rondhoutverwerkers verwerken zowel rondhout uit het Belgische bos als rondhout dat zij importeren.

Fédération National des Scieries

De Fédération National des Scieries (FNS) vertegenwoordigt de Belgische rondhoutzagerijen van loof- en naaldhout en de ondernemingen die zich toeleggen op het schillen, snijden, drogen en drenken van hout. De aangesloten bedrijven verwerken 80% van het in België verwerkte rondhout. In overleg met FNS is naar de 13 CoC gecertificeerde FNS leden (rondhoutzagerijen) een enquête verstuurd. Deze enquête leverde ook na een herinnering per e-mail geen respons op. De bedrijven zijn vervolgens meerdere keren gebeld en dit heeft uiteindelijk een respons van twee bedrijven opgeleverd.

Fedustria

Fedustria is de Belgische federatie van de textiel-, hout- en meubelindustrie. Fedustria vertegenwoordigt de bedrijven van de hout- en meubelindustrie, verdedigt hun belangen en bevordert hun ontwikkeling. Deze sector is vrij heterogeen en groepeerde de fabrikanten van meubelen, zitmeubelen, houten plaatmateriaal, houten constructie-elementen (spanten, parket,...), houten verpakkingen (kisten, laadborden, paletten,...), kaders en lijsten, borstels en penselen,... kortom alle afgewerkte en halfafgewerkte producten in hout. Het was aanvankelijk de bedoeling via Fedustria de producenten van plaatmateriaal, de verduurzamers (IMVAC) en de fabrikanten van houten verpakkingen (Belepal) te benaderen. Fedustria heeft echter, na overleg met de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu en Probos, besloten niet mee te werken aan de marktstudie. De bedrijven in deze drie sectoren zijn daarom rechtstreeks door Probos en De&D Consult aangeschreven.

Verduurzamers (IMVAC)

De verduurzamers die zijn aangesloten bij IMVAC (Belgische Federatie voor de Behandeling onder Druk) worden, zoals hierboven is aangegeven, vertegenwoordigd door Fedustria, maar zijn niet via Fedustria aangeschreven. Daarvoor zijn de bij IMVAC aangesloten verduurzamers via de ledenlijst op de website van IMVAC opgespoord. Deze 15 bedrijven hebben per e-mail een enquête ontvangen, maar dit leverde geen respons op. Er is daarom gekozen om de zeven CoC gecertificeerde bedrijven telefonisch te benaderen. Dit heeft geresulteerd in een respons van vier bedrijven.

Producenten van plaatmateriaal

Net als de verduurzamers zijn de producenten van plaatmateriaal aangesloten bij Fedustria. Deze bedrijven zijn niet via Fedustria benaderd, maar zijn na identificatie via internet door Probos aangeschreven. België telt zeven producenten van plaatmateriaal. Hiervan zijn vijf bedrijven CoC gecertificeerd. Alle bedrijven hebben een enquête ontvangen, maar geen van de bedrijven heeft op de enquête gereageerd. Vervolgens zijn alle bedrijven gebeld. Dit heeft geresulteerd in een respons van zes bedrijven. Eén bedrijf, dat niet in bezit is van een CoC certificaat, heeft niet op de enquête gereageerd.

Import van gezaagd hout, producten en plaatmateriaal

Het volume duurzaam geproduceerd gezaagd hout, houtproducten en plaatmaterialen is in de eerste plaats geïnventariseerd bij de leden van de verschillende sectorfederaties die dit hout importeren. Er is contact opgenomen met deze organisaties en in overleg met hen zijn enquêtes opgesteld en verstuurd naar alle leden of alleen naar de leden die volgens de sectorfederatie hout importeren.

Buiten deze sectorfederaties zijn er importerende bedrijven actief die moeilijk te adresseren zijn. Daarom is ervoor gekozen om de FSC en PEFC CoC gecertificeerde bedrijven in België te benaderen die mogelijkerwijs hout importeren.

Belgische Federatie van de Houtinvoerhandel (BFH)

Allereerst is de Belgische Federatie van de Houtinvoerhandel (BFH) benaderd. Bij deze sectorfederatie zijn 35 houtimporteurs aangesloten. Naar deze 35 bedrijven is door de BFH zelf per e-mail een enquête verstuurd. Na een tweetal herinneringen zijn, na overleg met de federatie, de 22 CoC gecertificeerde bedrijven, die nog niet hadden gereageerd, telefonisch benaderd om de respons te verhogen. De respons is hiermee toegenomen van 6 naar 24 bedrijven. Slechts van één CoC gecertificeerd bedrijf zijn de gegevens niet ontvangen.

Nationale Federatie der Houthandelaars (NFH)

Bij de Nationale Federatie der Houthandelaars (NFH) zijn ongeveer 210 houthandelaars aangesloten. De meeste van deze houthandelaars kopen hun hout op de Belgische markt in en zijn dus geen importeur. De NFH is daarom gevraagd een selectie te maken van bedrijven die substantiële hoeveelheden hout importeren en mogelijk ook gecertificeerd hout hebben geïmporteerd in 2008. Deze 17 geselecteerde bedrijven hebben van de NFH per e-mail een enquête ontvangen. Na het versturen van een herinnering door de NFH zijn, na overleg met de NFH, de geselecteerde bedrijven door Probos gebeld om de respons te verhogen. Alvorens de bedrijven te bellen zijn, ter aanvulling op de door de NFH geselecteerde bedrijven, alle CoC gecertificeerde leden van de NFH geselecteerd. Dit leverde een groep van 51 bedrijven op (48 met CoC), inclusief de 17 door de NFH geselecteerde bedrijven. Alle 51 bedrijven zijn gebeld om na te gaan of ze hout importeren en, zo ja, of ze in 2008 gecertificeerd hout hebben geïmporteerd en op de Belgische markt hebben gebracht. Het nabellen heeft uiteindelijk een respons van 43 bedrijven opgeleverd, waarvan 41 bedrijven in het bezit zijn van een CoC certificaat. 16 van de bedrijven, die hebben gereageerd, importeren geen hout.

Fedis

Fedis vertegenwoordigt kleine, middelgrote en grote winkels, winkelketens, supermarkten en hypermarkten. Het gaat zowel om detail- als om groothandel, om voedings- als om niet-voedingszaken. Bij Fedis zijn de doe-het-zelf zaken aangesloten (o.a. Gamma, Brico, Hubo en Ikea). Deze 29 doe-het-zelf zaken hebben via Fedis een enquête ontvangen. De enquêtes zijn vervolgens naar Fedis teruggestuurd en de geaggregeerde gegevens zijn in de onderzoeksresultaten verwerkt. Vijf bedrijven die bij Fedis zijn aangesloten hebben een CoC certificaat. Omdat Fedis zelf de regie wilde voeren zijn de bedrijven niet gebeld om de respons te verhogen. Uiteindelijk hebben vijf bedrijven de enquête geretourneerd waarvan drie bedrijven in het bezit zijn van een CoC certificaat.

Belepal

Belepal vertegenwoordigt de Belgische fabrikanten van en handelaars in laadborden en kisten. Belepal valt onder Fedustria. Fedustria heeft, zoals hierboven reeds vermeld, aangegeven niet deel te nemen aan de marktstudie. Daarom zijn met behulp van de ledenlijst op de website van Belepal de contactgegevens van de fabrikanten opgezocht. Dit leverde 12 fabrikanten van laadborden en kisten op. Alleen de fabrikanten hoeven benaderd te worden, omdat zij voor de productie van de

laadborden en kisten mogelijk gezaagd hout importeren. Deze 12 bedrijven hebben per e-mail een enquête en een herinnering ontvangen, maar geen van de bedrijven heeft op de enquête gereageerd. Er is geen belactie ondernomen om de respons te verhogen. De reden hiervoor is tweeledig. Ten eerste zijn geen van de bedrijven CoC gecertificeerd en daarnaast speelt gecertificeerd hout nog geen rol binnen de markt voor laadborden en kisten.

Chain-of-Custody bedrijven

Niet alle houtimporterende bedrijven zijn aangesloten bij een sectorfederatie. Er is daarom gezocht naar een manier om toch alle belangrijke houtimporteurs van met name duurzaam geproduceerd hout in beeld te krijgen. Een voor de hand liggende keuze is die bedrijven te benaderen, die FSC of PEFC CoC gecertificeerd zijn en niet zijn aangesloten bij één van de bovengenoemde sectorfederatie.

Op basis van de lijsten met Belgische FSC en PEFC CoC gecertificeerde bedrijven zijn de bedrijven geselecteerd die in 2008 mogelijk hout of houtproducten hebben geïmporteerd en op de Belgische markt hebben gebracht. Dit leverde een lijst op met 65 bedrijven. Deze bedrijven hebben een e-mail ontvangen met het verzoek tot invullen van het rapportageformulier. Na het versturen van een herinnering per e-mail zijn alle bedrijven die nog niet hadden gereageerd meerdere keren telefonisch benaderd om de respons te verhogen. Het resultaat is een respons van 38 bedrijven, waarvan negen bedrijven geen hout importeren.

Pulp en papier

Vereniging van de Belgische Fabrikanten van Papierdeeg, Papier en Karton (Cobelpa)

De Vereniging van de Belgische Fabrikanten van Papierdeeg Papier en Karton (Cobelpa) is de federatie van de papier- en kartonfabrieken in België. Bij deze federatie zijn alle 13 Belgische papier- en kartonproducenten aangesloten. In overleg met Cobelpa zijn de houtpulp, oud papier en rondhout of chips verwerkende bedrijven geselecteerd en is er via Cobelpa een enquête naar deze negen bedrijven verstuurd. Cobelpa heeft ervoor gezorgd dat de respons zo hoog mogelijk werd door het versturen van herinneringen. Uiteindelijk hebben acht bedrijven de ingevulde enquête ingestuurd.

CoC gecertificeerde importeurs van papier en karton

Naast de productie van duurzaam geproduceerd papier is ook de geïmporteerde hoeveelheid duurzaam geproduceerd papier in beeld gebracht. Dit is gedaan door de Belgische CoC gecertificeerde handelaren in papier en karton te benaderen, omdat verwacht mag worden dat met name deze bedrijven duurzaam geproduceerd papier op de Belgische markt brengen. Het gaat om 21 FSC en/of PEFC CoC gecertificeerde handelaren in papier- en karton(producten). Deze bedrijven zijn via e-mail en later telefonisch benaderd. De respons bestaat uit 18 bedrijven waarvan 17 bedrijven papier- en karton(producten) importeren.

2.4 Respons

In tabel 2.1 is een samenvatting weergegeven van de respons op de enquête, waarbij dezelfde indeling is gebruikt in productgroepen en benaderde groepen bedrijven als in de voorgaande sectie. Bij een lage respons binnen een bepaalde groep is er allereerst een herinnering verstuurd met daarbij nogmaals de enquête. Dit leverde echter (m.u.v.

Cobelpa en de helft van respons van de BFH) zeer weinig reacties op en daarom is ervoor gekozen de bedrijven te bellen. In het geval van de BFH is eerst een selectie gemaakt van de belangrijkste bedrijven, zodat niet onnodig gebeld hoefde te worden. In het geval van de FSC en/of PEFC CoC bedrijven zijn alle bedrijven (indien nodig meerdere keren) telefonisch benaderd. De zeer lage responsgraad (slechts 8%) na het versturen van de enquêtes en de herinnering(-en) vormde een duidelijk knelpunt in dit onderzoek. Door intensief nabellen is uiteindelijk een zeer goede respons gerealiseerd. 86% van de benaderde CoC gecertificeerde bedrijven heeft op de enquête gereageerd.

Tabel 2.1

Samenvatting van de respons op de enquête

Productgroepen	Aantal verstuurde enquêtes	Aantal met CoC	Respons					
			Totaal	Totaal met CoC	% retour van CoC			Na eerste mailing
Rondhout								
Producenten van plaatmateriaal	7	6	6	5	83%			0
FNS rondhoutzagerijen	13	13	2	2	15%			0
Paalhout handel en verduurzaming	15	7	4	4	57%			0
Gezaagd hout, plaatmateriaal en producten	Aantal verstuurde enquêtes	Aantal met CoC	Totaal	Totaal met CoC	% retour van CoC	Geen importeur	Importeur	Na eerste mailing
BFH	35	22	24	21	95%	0	24	6
NFH	17/51 ¹	47	45	43	91%	16	29	1
Fedis	29	5	5	3	60%	3	2	2
Belepal producenten	12	0	0	0	n.v.t.	0	0	0
CoC bedrijven:								
Import van platen	10	10	10	10	100%	2	8	3
Import van gezaagd hout en platen	31	31	27	27	87%	6	21	0
Import van producten	24	24	15	15	63%	2	13	0
Pulp en papier	Aantal verstuurde enquêtes	Aantal met CoC	Totaal	Totaal met CoC	% retour van CoC	Geen importeur	Importeur	Na eerste mailing
Cobelpa	9	5	8	4	80%	n.v.t.	n.v.t.	6
CoC papier- en kartonhandel	21	21	17	17	81%	1	16	2

¹ Door de NFH zijn 17 bedrijven geselecteerd en benaderd. Dit leverde één reactie op en daarom zijn de overige 16 bedrijven gebeld. Daarnaast is een overzicht gemaakt van alle PEFC en FSC CoC gecertificeerde bedrijven in België, die NFH lid zijn. Ook deze bedrijven zijn benaderd om na te gaan of deze bedrijven hout importeren en/of in 2008 gecertificeerd hout hebben geïmporteerd. In totaal zijn er 51 NFH leden gebeld.

2.5 Aangepaste werkwijze

Vanwege de lage respons in de groep met rondhoutzagerijen (FNS) en de verduurzamers is door Probos een extra analyse uitgevoerd om de volumers gecertificeerde producten van door Belgische bedrijven geproduceerd gezaagd hout en ronde palen in beeld te brengen. Hiertoe is allereerst de hoeveelheid rondhout die in 2008 in België is geoogst door de FSC en PEFC gecertificeerde boseigenaren in beeld gebracht. Door uit te gaan van de verdeling van de oogst uit het Belgische bos over de sortimenten (zaaghout, vezelhout en paalhout) is daarnaast ingeschat welk uit het Belgische FSC en PEFC bos afkomstig volume rondhout mogelijk door Belgische rondhoutzagerijen is verwerkt of door Belgische paalhoutleveranciers op de markt is gebracht. Ten slotte is op basis van de Belgische rondhoutexport ingeschat welk volume gecertificeerd rondhout er mogelijk is geëxporteerd. Tenslotte is het volume

FSC en PEFC gecertificeerde producten bepaald of ingeschat dat van het rondhout uit Belgisch FSC of PEFC bos is geproduceerd en op de Belgische markt is gebracht. Deze werkwijze vormde een extra inspanning binnen het onderzoek, maar was nodig om toch een compleet beeld te kunnen geven van het marktaandeel gecertificeerd hout op de Belgische markt. Sectie 3.4 bevat een nadere uitwerking van de hierboven beschreven werkwijze.

2.6 Berekening van de volumes

De totaal volumes zijn omgerekend naar m^3 rondhoutequivalenten (rhe) zonder schors. Dit is nodig om de verschillende productgroepen bij elkaar op te kunnen tellen. Een m^3 rondhoutequivalent is de hoeveelheid rondhout die nodig is om een bepaalde hoeveelheid van een product te maken. De gehanteerde conversiefactoren voor het omrekenen van de gegevens naar rondhoutequivalenten zijn opgenomen in bijlage 1. De conversiefactor voor gezaagd naaldhout is bijvoorbeeld 1,35. Dit betekent dat er voor het verkrijgen van $1 m^3$ gezaagd naaldhout $1,35 m^3$ rondhout zonder schors nodig is.

De gepresenteerde volumes per productgroep zijn in sectie 3.5 weergegeven in *kubieke meter gezaagd hout of platen en niet in rondhoutequivalenten*. De houthandel en houtverwerkende bedrijven rekenen niet in rondhoutequivalenten, maar in kubieke meter gezaagd hout of platen. Door de gegevens in gezaagde of platen m^3 weer te geven kunnen deze bedrijven veel beter zien hoe hun prestatie zich verhoudt ten opzichte van de verhoudingen binnen de totale productgroep.

2.7 Aannames en bijschatting

Indien de enquêteresultaten onvoldoende gegevens opleverden om op basis daarvan tot een goed beeld van een bepaalde sector te komen zijn aannames gemaakt. Dit was bijvoorbeeld het geval bij de rondhoutzagerijen, zoals beschreven in paragraaf 2.5. Deze aannames, zijn waar mogelijk, onderbouwd met literatuurgegevens of uitspraken van deskundigen. Indien er geen literatuurbronnen beschikbaar waren en de geraadpleegde deskundigen geen uitspraak durfden te doen heeft Probos op basis van haar expertise en met inachtneming van de Belgische marktsituatie een inschatting gemaakt.

Hoewel het onderzoek zo breed mogelijk is opgezet en er alles aan is gedaan om de respons zo hoog mogelijk te krijgen is het niet gelukt om 100% dekking te verkrijgen. Op basis van de kenmerken van de CoC gecertificeerde bedrijven, waarvan geen gegevens zijn ontvangen, is een inschatting gemaakt van het volume gecertificeerde producten dat door deze bedrijven op de markt gebracht zou kunnen zijn. De lijst met deze bedrijven is voorgelegd aan twee deskundigen op het gebied van CoC certificering, die een inschatting hebben gemaakt van het volume gecertificeerd hout dat deze bedrijven in 2008 mogelijk op de Belgische markt hebben gebracht.

3 RESULTATEN HOUT

Alvorens de uitkomsten worden gepresenteerd wordt in paragraaf 3.1 uiteengezet hoe Probos is omgegaan met een eventuele bijschatting en de wederuitvoer. Daarna worden eerst de resultaten gepresenteerd voor alle houtproducten bijelkaar. Vervolgens worden de Belgische productie en de import van gezaagd naaldhout, gezaagd loofhout (tropisch en gematigd) en plaatmaterialen besproken. Omdat er uit de monitoring geen gegevens beschikbaar zijn gekomen voor de Belgische rondhoutzagerijen heeft Probos een aanvullende analyse gemaakt, waarin de volumes gecertificeerd gezaagd hout en paalhout, die op de Belgische markt zijn gebracht, zijn berekend. Deze volumes zijn in de totaalcijfers opgenomen.

Conform de doelstelling is de bedrijven gevraagd naast het volume dat met een certificaat is geïmporteerd ook het volume te vermelden dat wel afkomstig is uit gecertificeerd duurzaam beheerd bos, maar dat zonder CoC certificaat is geïmporteerd. De meerderheid van de bedrijven die op de enquête hebben gereageerd heeft dit laatste volume echter niet vermeld. Alleen het volume dat met een certificaat is geïmporteerd, is door de meeste bedrijven op de rapportageformulieren ingevuld. Vooral de CoC gecertificeerde bedrijven die het rapportageformulier uit eigen beweging of na enig aandringen hebben ingestuurd vermeldden het volume zonder certificaat niet. Een aantal bedrijven heeft aangegeven dat het noteren van dit volume neer zou komen op een schatting, omdat meestal moeilijk te traceren is uit welk bos het geïmporteerde hout afkomstig is.

Daarnaast bleek het tijdens het nabellen niet haalbaar ook naar dit volume te vragen. Het was bij de meeste bedrijven al lastig om via de telefoon het volume te bekomen dat in 2008 met een CoC certificaat werd geïmporteerd.

Deze beide oorzaken leiden ertoe dat het niet mogelijk is het totaal volume afkomstig uit gecertificeerd duurzaam beheerd bos, dat met én zonder CoC certificaat is geïmporteerd, in deze rapportage te vermelden. Alleen het volume dat met een CoC certificaat is geïmporteerd is in deze rapportage verwerkt.

3.1 Bijschatting en wederuitvoer

Bijschatting

Dit onderzoek was erop gericht gegevens over de import van gecertificeerde houtproducten te verzamelen bij alle houtimporterende bedrijven binnen de Belgische houtketen. Daartoe is naar alle Belgische bedrijven die mogelijk hout importeren een enquête verstuurd. Vanwege de lage respons op de enquête is het onderzoek vervolgens toegespitst op alle CoC gecertificeerde bedrijven die mogelijk hout importeren. Dit heeft geresulteerd in een respons van 119 van de in totaal 139 benaderde CoC gecertificeerde bedrijven, dat is een respons van 86%. Van slechts 20 CoC gecertificeerde bedrijven is geen reactie ontvangen. Van deze 20 bedrijven hebben vijf bedrijven alleen een FSC certificaat, twee bedrijven hebben alleen een PEFC certificaat en de overige 13 bedrijven zijn zowel FSC als PEFC gecertificeerd.

De resultaten uit de enquête zijn dus niet volledig dekkend, omdat op de eerste plaats niet alle bedrijven gegevens hebben verstrekt. Daarnaast zal er een beperkt volume met name PEFC gecertificeerd naaldhout, maar ook FSC gezaagd naaldhout en FSC of PEFC gecertificeerd plaatmateriaal, worden geïmporteerd en op de Belgische markt

worden gebracht door bedrijven die niet CoC zijn gecertificeerd. Ten derde kunnen er gecertificeerde houtproducten rechtstreeks door buitenlandse (m.n. Nederlandse) bedrijven op de Belgische markt worden gebracht (bv. sluisdeuren). Deze drie factoren leiden tot een onderschatting van het beschikbare volume gecertificeerd hout op de Belgische markt.

De ervaring die Probos heeft opgedaan in een vergelijkbare marktstudie in Nederland (Oldenburger en Leek, 2006) leert dat de bedrijven die niet op de enquête reageren slechts een beperkt volume gecertificeerd hout importeren en dat het volume gecertificeerd hout dat door niet CoC- en buitenlandse bedrijven op de markt wordt gebracht beperkt is.

Om hierover meer zekerheid te verkrijgen is een overzicht met de 20 bedrijven, die niet op de enquête hebben gereageerd, voorgelegd aan twee deskundigen op het gebied van CoC certificering. Deze deskundigen is gevraagd een inschatting te maken van het volume gecertificeerd hout dat door de bedrijven in het overzicht mogelijk op de markt kan zijn gebracht. Deze twee deskundigen bevestigen dat het volume gecertificeerd hout dat door deze bedrijven op de markt is gebracht, gering zal zijn.

Vervolgens is door Probos een inschatting gemaakt van het percentage dat bijgeschat zou moeten worden. Probos schat in dat een bijschatting van 2% van het volume dat via import op de markt komt voldoende is. Hetgeen neerkomt op ca. 12.900 m³ rhe (6.600 m³ rhe FSC en 6.300 m³ rhe PEFC gecertificeerde houtproducten).

Wederuitvoer

De leden van de Belgische Federatie van de Houtinvoerhandel en een aantal van de overige bedrijven die de enquête hebben ingestuurd hebben alleen aangegeven hoeveel houtproducten er zijn geïmporteerd. Er is deze bedrijven niet gevraagd aan te geven of ze een deel van dit hout vervolgens weer hebben geëxporteerd. De zogenaamde wederuitvoer. De overige bedrijven is gevraagd naar het nettovolume van de import dat op de Belgische markt is gebracht.

Om het volume dat op de Belgische markt is gekomen te bepalen moet de wederuitvoer door de BFH leden en de overige bedrijven, die alleen de import hebben opgegeven, in mindering worden gebracht op het geïmporteerde volume. In het in 2008 uitgevoerde onderzoek door Aidenvironment (2008) is wel gevraagd naar de wederuitvoer. De wederuitvoer in de Aidenvironment studie bedraagt 2,6% van het geïmporteerde volume. Dit percentage is ook in dit onderzoek aangehouden. Dit levert een wederuitvoer op van ca. 11.750 m³ rhe (ca. 7.500 m³ rhe FSC en 4.250 m³ rhe PEFC).

Samenvattend

Wanneer de bijschatting en de wederuitvoer tegenover elkaar worden gezet dan resulteert dit in een volume van 1.150 m³ rhe (ca. -900 m³ rhe FSC en 2.050 m³ rhe PEFC) dat moet worden bijgeschat. Vanwege het geringe effect (0,02%) dat deze bijschatting zou hebben op het uiteindelijke marktaandeel van gecertificeerd hout op de Belgische markt is deze bijschatting niet in de cijfers opgenomen..

3.2 Totaal volume gecertificeerd hout op de Belgische markt in 2008

In België is in 2008 een volume van 843.000 m³ rhe hout met een certificaat op de markt gebracht. Dat is 14,9 % van het totale Belgische verbruik aan houtproducten. Dit hout is ofwel afkomstig uit import ofwel in België geproduceerd.

In tabel 3.1 staan de volumes gecertificeerd hout per certificaat vermeld. Het volume dat staat vermeld achter “totale markt” is het volume hout dat volgens de gegevens uit de JFSQ 2008¹ (UNECE, 2008) in 2007 in België is verbruikt. Dit verbruikscijfer is berekend door de volgende formule te hanteren: import + productie – export = verbruik (zie bijlage 2). In het verbruikscijfer zijn de volgende productgroepen opgenomen: gezaagd naaldhout, gezaagd tropisch loofhout, gezaagd gematigd loofhout en plaatmateriaal.

De productgroep (half)producten (bv. kozijnen, deuren, tuinmeubelen, etc.) is niet in de verbruikscijfers opgenomen. Via de enquête zijn er namelijk, met uitzondering van 15.000 stuks FSC gecertificeerde tuinmeubelen², bijna geen (half)producten in beeld gebracht. Uit onderzoek van Aidenvironment (2008) kan worden afgeleid dat het volume gecertificeerde (half)producten dat in 2008 op de Belgische markt is gekomen waarschijnlijk gering is (ca. 1.000 m³ rhe in 2007). Het effect op het marktaandeel is dan ook te verwaarlozen.

Tabel 3.1

Het volume gecertificeerd gezaagd hout en plaatmaterialen dat in 2008 op de Belgische markt is gekomen (in m³ rhe) en het procentuele marktaandeel van het gecertificeerde hout

		FSC	PEFC	Totaal	In %
Totaal	Totale markt			5.644.700	
	Met certificaat	336.983	505.562	842.545	14,9%
Gezaagd naaldhout	Totale markt			2.976.750	
	Met certificaat	160.145	346.960	507.105	17,0%
Gezaagd tropisch Loofhout	Totale markt			180.480	
	Met certificaat	13.380	0	13.380	7,4%
Gezaagd gematigd Loofhout	Totale markt			414.540	
	Met certificaat	1.476	14.844	17.320	4,2%
Plaatmateriaal	Totale markt			2.073.100	
	Met certificaat	161.983	143.758	305.741	14,7%

Om correct te zijn zou in dit onderzoek uitgegaan moeten worden van de verbruikscijfers voor 2008. Bij het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS) is gevraagd naar de voorlopige import en export cijfers van hout en houtproducten in 2008. Deze gegevens zijn door het NIS aangeleverd vanuit de COMEXT database³ en vervolgens door Probos verwerkt. Daarnaast zijn er productiecijfers nodig om het verbruik uit te kunnen rekenen. Deze zijn echter op dit moment niet beschikbaar voor 2008. Daarom is het verbruik in 2008 benaderd door gebruik te maken van de import en export in 2008 en de productiecijfers voor 2007 uit de JFSQ¹ (UNECE, 2008). Dit resulteerde echter in een veel hoger verbruik dan dat in 2007 en de jaren daarvoor. Blijkbaar zijn de cijfers uit COMEXT niet betrouwbaar genoeg om daaruit voor 2008 betrouwbare cijfers voor de import en export te halen. Het gevolg is dat gebruik is gemaakt van de verbruikscijfers voor 2007 om het marktaandeel te bepalen. Dit resulteert mogelijk in een zeer beperkte afwijking.

¹ De Joint Forest Sector Questionnaire ook wel JFSQ genoemd wordt jaarlijks ingevuld door de landen in de UNECE regio. De enquête vraagt naar gegevens over de productie van en de handel in houtproducten.

² Dit is niet het volledige marktvolume, maar de opgave van twee grote FSC CoC gecertificeerde importeurs van tuinmeubelen.

³ de database waarin door EUROSTAT de handelsgegevens die zij ontvangt van de Nationale Statistische Instituten worden opgenomen en die via internet kunnen worden opgevraagd.

Het PEFC certificaat vertegenwoordigt het grootste aandeel binnen het volume gecertificeerd hout dat in 2008 op de Belgische markt is gekomen. 60% van het gecertificeerde hout heeft een PEFC certificaat en het FSC certificaat heeft dus een aandeel van 40%. De volumes FSC en PEFC gecertificeerd hout vertegenwoordigen respectievelijk een marktaandeel van 6 en 9% (tabel 3.2).

Tabel 3.2

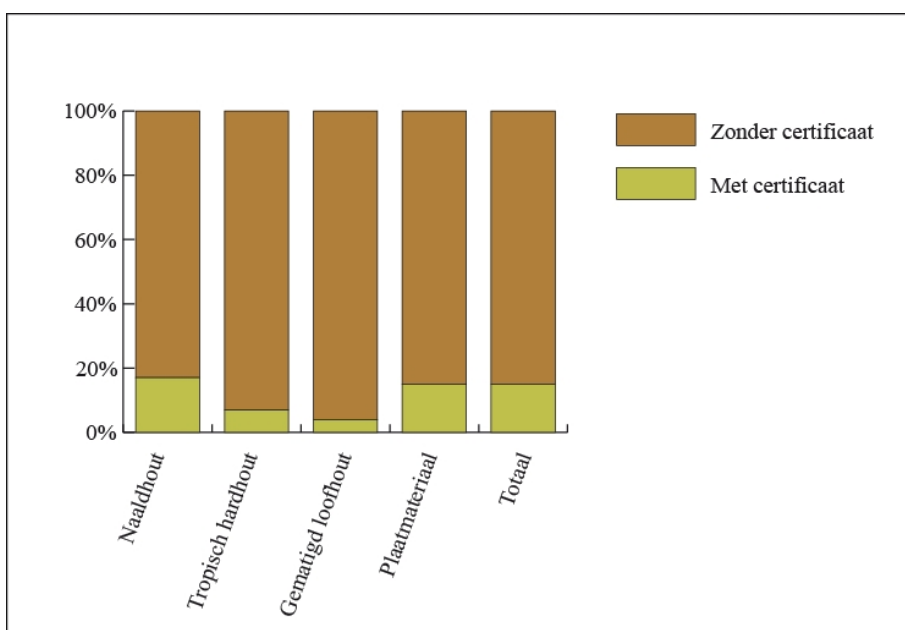
Het volume gecertificeerd hout (in m³ rhe) per certificeringssysteem op de Belgische markt in 2008, het procentueel aandeel FSC en PEFC binnen het gehele volume gecertificeerd hout en het marktaandeel dat FSC en PEFC vertegenwoordigen

	Met certificaat	Aandeel binnen volume gecertificeerd hout	Marktaandeel
FSC	336.983	40%	6%
PEFC	505.562	60%	9%
Totaal	842.545	100%	15%

In figuur 3.1 is te zien dat het aandeel hout dat met een certificaat wordt geïmporteerd binnen het totale verbruikte houtvolume nogal verschilt per productgroep. Binnen het naaldhout is 17,0% van het hout voorzien van een certificaat en van het volume gezaagd gematigd hardhout slechts 4,2% gecertificeerd.

Figuur 3.1

Het aandeel met certificaat per productgroep binnen het totale Belgische houtgebruik in 2008

3.3 Verhouding tussen import en Belgische producten

Het volume gecertificeerd hout dat in 2008 op de Belgische markt is gebracht is zowel geïmporteerd als door rondhoutverwerkers in België geproduceerd. 77% van het totaal volume komt uit import en 23% is in België geproduceerd. Vooral binnen het volume dat met een PEFC certificaat op de markt komt is de productie in België belangrijk. 38% van het volume met PEFC certificaat is in België geproduceerd. Binnen het

volume met een FSC certificaat heeft de productie in België een veel minder groot aandeel. Slechts 1,6% van het volume FSC gecertificeerde houtproducten op de Belgische markt is in België geproduceerd.

Tabel 3.3

Verhouding tussen import en Belgische productie van gecertificeerde houtproducten (in m³ rhe)

	FSC		PEFC		Totaal	
	Import	Productie	Import	Productie	Import	Productie
Gezaagd naaldhout	156.395	3.750	249.460	97.500	405.855	101.250
Gezaagd tropisch loofhout	13.380	0	0	0	13.380	0
Gezaagd gematigd loofhout	1.476	0	14.844	0	16.320	0
Plaatmateriaal	160.463	1.520	50.009	93.749	210.472	95.269
Totaal	331.713	5.270	311.813	191.249	646.027	196.519
In%					77%	23%

3.4 Berekening gecertificeerde volumes zaaghout en paalhout

Belgisch rondhout uit FSC en PEFC bos

De enquête onder de rondhoutzagerijen die zijn aan gesloten bij FNS en de IMVAC verduurzamers heeft onvoldoende gegevens opgeleverd om vast te kunnen stellen hoeveel gecertificeerd gezaagd hout en ronde palen er door deze twee sectoren op de Belgische markt is gebracht. Er is daarom een alternatieve methode (zie sectie 2.5) gekozen om toch tot een inschatting van dit volume te komen. Dit heeft onder andere tot gevolg dat de oogst van rondhout uit het Belgische FSC en PEFC bos in beeld dient te worden gebracht.

In België is 11.385 ha bos FSC gecertificeerd en 281.052 ha bos is PEFC gecertificeerd (status juni 2009). Daarmee is circa 42% van het Belgische bos (693.000 ha) gecertificeerd (2% FSC en 40% PEFC).

Het FSC bos bevindt zich voornamelijk in Vlaanderen (9.728 ha), maar er ligt ook 1.657 ha in Brussels Hoofdstedelijk Gewest. 4.413 ha van de bosoppervlakte wordt beheerd door de Vlaamse overheid en 5.215 ha wordt beheerd door (kleine) eigenaren (particulieren en lokale overheid) die zijn verenigd in een groepscertificaat. In 2009 is het groepscertificaat met 1.700 ha gegroeid. In 2008 was er dus 9.685 ha bos in België FSC gecertificeerd (www.fair-timber.be of www.fsc.be).

Het Belgische PEFC bos bevindt zich in Wallonië en wordt beheerd door 518 eigenaren (323 particulier en 195 publiek). Ongeveer 230.000 ha is in eigendom van publieke eigenaren en de overige ca. 30.000 ha is in eigendom van particulieren (www.pefc.be).

Volgens Aidenvironment is er in 2008 40.000 m³ zonder schors rondhout uit het Belgische FSC bos geoogst (Aidenvironment, 2008). Dat komt neer op een gemiddelde oogst van ongeveer 4 m³ per ha.

Door PEFC België wordt de aanname gemaakt dat er door PEFC gecertificeerde bouseigenaren jaarlijks 5 m³ per hectare PEFC bos wordt geoogst. De oogst uit PEFC bos in 2008 komt daarmee op ongeveer 1.400.000 m³ zonder schors industrieel rondhout. Dat komt overeen met het door PEFC België geschatte oogstvolume (PEFC, 2009).

De jaarlijkse oogst van industrieel rondhout⁴ in België bedraagt ongeveer 4.275.000 m³ zonder schors⁵ op een bosoppervlakte van 693.000 ha. Dit levert een gemiddelde jaarlijkse oogst op van 6 m³ per hectare industrieel rondhout. De gemiddelde oogst per hectare uit FSC en PEFC bos liggen dus lager dan het landelijke gemiddelde.

Export van FSC en PEFC rondhout uit het Belgische bos

Nu de oogst bekend is kan bepaald worden hoeveel gecertificeerd rondhout uit het Belgische bos er in België is verwerkt en door wie deze verwerking heeft plaatsgevonden. Jaarlijks wordt er door België ca. 1,1 mln. m³ zonder schors industrieel rondhout geëxporteerd wat neerkomt op ongeveer 26%⁶ van de totale Belgische oogst van industrieel rondhout. Vanwege het ontbreken van andere gegevens wordt in dit onderzoek aangenomen dat een zelfde aandeel ook wordt geëxporteerd van het PEFC gecertificeerde industrieel rondhout. Vanwege de beperkte oppervlakte FSC bos en de schaarste die wordt aangegeven door Belgische CoC gecertificeerde rondhoutverwerkers lijkt het niet waarschijnlijk dat er veel FSC gecertificeerd rondhout wordt geëxporteerd. Daarom wordt er in dit onderzoek vanuit gegaan dat de gehele oogst van FSC rondhout op de Belgische markt wordt verwerkt. Voor het PEFC gecertificeerde rondhout ligt dit anders. Er is relatief veel bos PEFC gecertificeerd en daarnaast ligt dit PEFC bos in de nabijheid van Duitsland en Frankrijk waar veel rondhoutverwerking plaatsvindt. Er wordt daarom aangenomen dat, net als voor de totale Belgische oogst van industrieel rondhout, 26% van het Belgische PEFC rondhout wordt geëxporteerd. Dat komt neer op ongeveer 360.000 m³.

Belgisch FSC en PEFC hout op de Belgische markt

Het gecertificeerd rondhout wordt in België verwerkt door de rondhoutzagerijen, producenten van plaatmateriaal, papierproducenten en producenten van paalhout. Alleen de CoC gecertificeerde rondhoutverwerkers zijn in staat gecertificeerde producten op de Belgische markt te brengen. In België zijn dit 16 rondhoutzagerijen, 5 producenten van plaatmateriaal, 2 papierproducenten en 5 paalhout leveranciers. Deze CoC gecertificeerde rondhoutverwerkers zijn in dit onderzoek benaderd om na te gaan hoeveel gecertificeerde producten er op de markt zijn gebracht. De producenten van plaatmateriaal en papier hebben goed op de enquête gereageerd (tabel 2.1) en daarvoor is in beeld gebracht hoeveel gecertificeerd product er op de Belgische markt is gekomen. In deze producten zit gecertificeerd Belgisch rondhout verwerkt en daarom wordt het geoogst volume gecertificeerd rondhout dat wordt verwerkt door deze bedrijven niet nog een keer bij de totalen opgeteld. De resultaten van de papierproducenten worden in hoofdstuk 4 besproken.

Rondhoutzagerijen en paalhout leveranciers

De reacties van de rondhoutzagerijen en paalhout leveranciers vielen tegen. Het is dan ook niet mogelijk op basis van de enquête resultaten te bepalen hoeveel gecertificeerd gezaagd hout of palen door deze bedrijven op de Belgische markt is gebracht. Er is daarom gezocht naar een manier om te bepalen door welke sectoren het Belgische gecertificeerde rondhout is verwerkt. Daartoe is gebruik gemaakt van de verdeling

⁴ Industrieel rondhout is het rondhout die wordt verwerkt door de rondhoutverwerkende industrie. Brandhout wordt niet tot het industrieel rondhout gerekend.

⁵ Gegevens afkomstig uit de statistieken van de UNECE Timber Section waarvoor België jaarlijks, via de Joint Forest Sector Questionnaire (JFSQ) (UNECE, 2008), gegevens aanlevert. De nationale correspondent is de heer Daelmans.

⁶ Door FNS wordt aangegeven dat een export aandeel van 26% wellicht aan de hoge kant is, maar door FNS kon niet worden aangegeven wat het percentage dan wel zou moeten zijn.

binnen de rondhoutoogst over de sortimenten⁷: zaaghout (63%), vezelhout (voor papier en platen) (33%) en paalhout (4%).

Deze verdeling is ook toegepast voor het in België geogste en verwerkte volume gecertificeerd rondhout (tabel 3.4). Volgens deze methode is dus ca. 680.000 m³ zonder schors industrieel rondhout door Belgische rondhoutzagerijen verwerkt en ca. 43.000 m³ is naar paalhout leveranciers gegaan. De gegevens voor vezelhout worden hier niet verder uitgewerkt. Dit vezelhout is namelijk verwerkt door de Belgische producenten van plaatmateriaal en papier en karton, die goed op de enquête hebben gereageerd, en is dus aanwezig in het volume gecertificeerde producten dat door deze bedrijven op de Belgische markt is gebracht.

Tabel 3.4

De verdeling van het in België geogste en verwerkte volume gecertificeerd rondhout over de sortimenten (in m³ zonder schors)

	Oogst volume (in m ³ zonder schors)		
	FSC	PEFC	Totaal
Zaaghout	25.200	655.200	680.400
Vezelhout	13.200	343.200	356.400
Paalhout	1.600	41.600	43.200
Totaal	40.000	1.040.000	1.080.000

Door uit te gaan van een zaagrendement van 74% wordt er van de 680.000 m³ zaaghout zonder schors ca. 503.000 m³ gezaagd hout geproduceerd (ca. 32% van de totale productie in 2008). Dit betekent niet dat deze 503.000 m³ gezaagd hout nu met een PEFC of FSC certificaat op de Belgische markt is gekomen. Een deel van het rondhout zal zijn verwerkt door niet CoC gecertificeerde bedrijven, een ander deel zal zonder certificaat op de Belgische markt zijn gebracht (bijvoorbeeld voor de productie van laadborden en kisten) en tenslotte wordt een deel van het volume met en zonder certificaat geëxporteerd.

Door deze drie factoren mee te laten wegen en te kijken naar de resultaten van twee CoC gecertificeerde rondhoutzagerijen (1 PEFC en 1 FSC) die op de enquête hebben gereageerd schat Probos⁹ in dat 15% (75.000 m³) van het volume gezaagd hout met een certificaat op de Belgische markt is gekomen. Dit komt overeen met 101.250 m³ rhes voornamelijk naaldhout. 3.750 m³ FSC en 97.500 m³ rhes PEFC¹⁰ gecertificeerd.

Ook het volume van 43.000 m³ paalhout zonder schors zal maar voor een beperkt deel met een certificaat op de Belgische markt zijn gekomen. Ten eerste wordt een deel door niet CoC gecertificeerde paalhout handelaren verkocht. Daarnaast wordt er een groot deel met en zonder certificaat geëxporteerd. Op basis van de ervaring van

⁷ Gegevens afkomstig uit de statistieken van de UNECE Timber Section waarvoor België jaarlijks, via de Joint Forest Sector Questionnaire (JFSQ) (UNECE, 2008), gegevens aanlevert. De nationale correspondent is de heer Daelmans.

⁸ Binnen de rondhouthandel en –verwerking worden bij de indeling van rondhout in verschillende categorieën sortimenten genoemd.

⁹ Probos voert jaarlijks een enquête uit onder alle Nederlandse rondhoutzagerijen en heeft hierdoor goed inzicht in de markten waarvoor wordt gezaagd. Daarnaast wordt in deze enquête gevraagd naar het volume gezaagd hout dat door de CoC gecertificeerde zagerijen met een certificaat op de markt wordt gebracht. Dit volume is zeer gering en bedraagt slechts 8 % van de totale productie van zaaghout door deze CoC gecertificeerde bedrijven. Tenslotte heeft Probos deelgenomen aan de COST actie E44 Wood Processing Strategy waaraan ook België deelnam en kennis over de Belgische rondhoutsector is uitgewisseld.

¹⁰ Voor de verdeling tussen FSC en PEFC is, bij gebrek aan andere gegevens, de aanname gemaakt dat deze verhouding gelijk is aan de verhouding binnen het totale beschikbare volume zaaghout en paalhout rondhout (tabel 3.4). FSC heeft daarin een aandeel van 3,7% en PEFC een aandeel van 96,3%.

Probos in Nederland¹¹ is aangenomen dat 5% van het volume met certificaat op de Belgische markt komt. Dit levert een volume van 2.150 m³ rhp aan paalhout, 85 m³ FSC en 2.065 m³ rhp PEFC⁸ gecertificeerde palen. Dit volume paalhout is echter niet in de totale volume meegenomen, omdat het totale Belgische verbruik van ronde palen niet bekend is¹².

Productie van plaatmateriaal

De vijf grootste Belgische CoC gecertificeerde producenten van plaatmateriaal hebben op de enquête gereageerd. Deze bedrijven hebben aangegeven dat zij in 2008 ongeveer 423.000 m³ plaatmateriaal met een certificaat hebben geproduceerd. Dit volume bestond voor 96% uit PEFC en 4% uit FSC platen. Het met een certificaat geproduceerde volume van deze bedrijven komt overeen met ca. 17% van de totale Belgische productie (2.490.000 m³ in 2007) van plaatmateriaal.

Een grootste gedeelte van het geproduceerde volume wordt geëxporteerd. Slechts 67.000 m³ van het totale in België met een certificaat geproduceerde volume plaatmateriaal wordt uiteindelijk op de Belgische markt gebracht (o.a. in de vorm van laminaat en veredelde platen). Dit betreffen voornamelijk PEFC gecertificeerde platen (99%).

De producenten geven aan een groter volume op de Belgische markt te brengen (280.000 m³), maar deze platen worden grotendeels geleverd aan producenten van laminaatvloeren en veredelde platen. De CoC gecertificeerde producenten van veredelde platen hebben aangegeven het grootste deel van hun productie, met certificaat, niet op de Belgische markt te brengen. Dit zelfde geldt ook voor de producenten van laminaatvloeren. Probos heeft bij de producenten geïnformeerd welk deel uiteindelijk op de Belgische markt terecht komt, maar vanwege de marktgevoeligheid van deze informatie wilden de bedrijven dit niet aangeven. Probos heeft daarom zelf een inschatting gemaakt en schat in dat 24% (67.000 m³) van het op de Belgische markt gebrachte volume gecertificeerde platen daadwerkelijk de Belgische markt bereikt. In de vorm van onbewerkte platen, laminaat of veredelde platen.

Het op de Belgische markt gebrachte volume komt overeen met ca. 95.200 m³ rhp. Een deel van de grondstof waaruit dit volume is geproduceerd zal afkomstig zijn uit het Belgische FSC en PEFC bos. Dit aandeel is niet bekend, maar om toch aan te kunnen geven hoeveel afkomstig is uit het Belgische bos, is door Probos de aanname gemaakt dat 25% (ca. 23.800 m³ rhp) van de grondstof afkomstig is uit het Belgische bos.

Er is bewust voor gekozen het geproduceerde volume plaatmateriaal niet uit te splitsen naar het type plaat, omdat de gegevens dan te herleiden zijn naar individuele bedrijven.

---

¹¹ Probos voert jaarlijks een enquête uit onder alle paalhoutleveranciers in Nederland en heeft in de afgelopen 3 jaar gevraagd naar het aandeel met certificaat. Dit aandeel lag in het 2008 iets onder de 5% daarom is in deze studie 5% gehanteerd.

¹² Informatie is ingewonnen bij Fedemar. Fedemar vertegenwoordigt alle beroepsactiviteiten met betrekking tot de exploitatie en de handel in rondhout in België en zou dus op de hoogte moeten zijn van de rondhoutvolumes die binnen de verschillende sectoren worden afgezet, maar ook Fedemar was niet in staat om een inschatting te maken van het verbruik van ronde palen in België. Fedemar geeft wel aan dat de totale productie van ronde palen 125.000 m³ bedraagt. Volgens Fedemar worden er in België überhaupt geen statistieken met betrekking tot de verwerking van rondhout bijgehouden.

Samenvattend

Samenvattend kan dus aangegeven worden dat van het totale volume rondhout dat met een FSC of PEFC certificaat uit het Belgische FSC of PEFC bos is geogst (ca. 40.000 m³ FSC en 1.400.000 m³ PEFC) slechts ca. 136.000 m³ rhe met een FSC of PEFC certificaat op de Belgische markt zou kunnen zijn gekomen (tabel 3.5). In dit volume is een hoeveelheid van 9.000 m³ opgenomen die wordt ingezet voor de productie van papier en karton¹³. 9,5% van het volume dat is geogst uit het Belgische FSC en PEFC gecertificeerde bos is dus daadwerkelijk met een certificaat op de Belgische markt gekomen. Voor FSC is dit 10,5% van het geogste volume en voor PEFC is dat 9,4%. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat deze cijfers slechts voor een beperkt deel verkregen zijn uit de enquêtes en dat er een aantal aannames zijn gemaakt om tot deze cijfers te komen. De werkelijke situatie kan dus afwijken.

Tabel 3.5

Het volume producten in m³ rhe op de Belgische markt waarvan de grondstof afkomstig is uit het Belgische FSC en PEFC bos per productgroep (in m³ rhe). De volumes voor zaaghout en paalhout zijn, vanwege een lage respons, gebaseerd op aannames en niet op gegevens uit de enquête

Productgroep	Volume in m ³ rhe		
	FSC	PEFC	Totaal
Zaaghout	3.750	97.500	101.250
Plaatmateriaal	380	23.420	23.800
Papier en karton	0	9.000	9.000
Paalhout	85	2.065	2.150
Totaal	4.215	131.985	136.200
Aandeel in de totale oogst uit FSC en PEFC	10,5%	9,4%	9,5%
Totale oogst in 2008	40.000	1.400.000	1.440.000

3.5 Import van gezaagd hout

In de nu volgende paragrafen zijn de volumes uitgedrukt in product kubieke meters en niet in rondhoutequivalenten. De reden hiervoor is het feit dat de gegevens op die manier door geïnteresseerde bedrijven vergeleken kunnen worden met hun eigen cijfers. Binnen de houthandel wordt namelijk niet gewerkt met de eenheid rondhoutequivalenten.

3.5.1 Import van gezaagd naaldhout

In totaal is er door de 24 bedrijven die in 2008 gezaagd naaldhout met een CoC certificaat hebben geïmporteerd, 300.633 m³ (405.855 m³ rhe) gezaagd naaldhout geïmporteerd (zie tabel 3.6).

Tabel 3.6

Het aandeel van FSC en PEFC binnen het geïmporteerde volume gecertificeerd gezaagd naaldhout (in m³ gezaagd hout)

	Gecertificeerd hout (in m ³)	Procentueel aandeel
FSC	115.848	39%
PEFC	184.785	61%
Totaal	300.633	

¹³ Dat komt overeen met 10% van de totale ingezette hoeveelheid rondhout, omdat 90% van het geproduceerde gecertificeerde papier wordt geëxporteerd (zie paragraaf 4.1).

Het PEFC certificaat heeft met 61% het grootste aandeel binnen het volume gezaagd naaldhout dat met een CoC certificaat wordt geïmporteerd. Het aandeel van het FSC certificaat is 39%.

3.5.2 Import van gezaagd loofhout (tropisch en gematigd)

In totaal is er in 2008 in België 21.064 m³ (29.700 m³ rhe) gezaagd loofhout met een certificaat op de markt gebracht. Hiervan was 45% tropisch loofhout en 55% gematigd loofhout.

Tropisch hardhout

Door 19 bedrijven die op de enquête hebben gereageerd is in 2008 9.489 m³ (13.380 m³ rhe) gezaagd tropisch hardhout met een CoC certificaat geïmporteerd (tabel 3.7). Het volledige volume betrof FSC gecertificeerd hout.

Tabel 3.7

Verdeling van het geïmporteerde volume gezaagd tropisch hardhout met CoC certificaat over FSC en PEFC (in m³ gezaagd hout)

	Gecertificeerd hout (in m ³)	Procentueel aandeel
FSC	9.489	100%
PEFC	0	0%
Totaal	9.489	

Gematigd loofhout

De 13 respondenten die in 2008 gezaagd gematigd loofhout met een CoC certificaat hebben geïmporteerd hebben in 2008 11.574 m³ (16.320 m³ rhe) op de Belgische markt gebracht (tabel 3.8). Het volume bestaat voornamelijk uit PEFC gecertificeerd hout (91 %).

Tabel 3.8

Verdeling van het geïmporteerde volume gezaagd gematigd loofhout met CoC certificaat over FSC en PEFC (in m³ gezaagd hout)

	Gecertificeerd hout (in m ³)	Procentueel aandeel
FSC	1.047	9%
PEFC	10.527	91%
Totaal	11.574	

3.5.3 Import van plaatmateriaal

In 2008 is door 19 bedrijven die op de enquête hebben gereageerd 138.469 m³ (210.472 m³ rhe) plaatmateriaal met een CoC certificaat geïmporteerd en op de Belgische markt gebracht (tabel 3.9). Het volume bestaat voornamelijk uit FSC gecertificeerd plaatmateriaal, bijna 76% van het volume bestaat uit plaatmateriaal met een FSC certificaat. Het geïmporteerde gecertificeerde plaatmateriaal heeft een aandeel van 6,6% binnen het totale verbruik van plaatmateriaal in België.

Tabel 3.9

Verdeling tussen FSC en PEFC binnen het geïmporteerde volume plaatmaterialen dat in 2008 met een CoC certificaat op de Belgische markt is gekomen (in m³ plaatmateriaal)

	Gecertificeerd hout (in m ³)	Procentueel aandeel
FSC	105.568	76%
PEFC	32.901	14%
Totaal	138.469	

3.6 Herkomst houtimport met certificaat

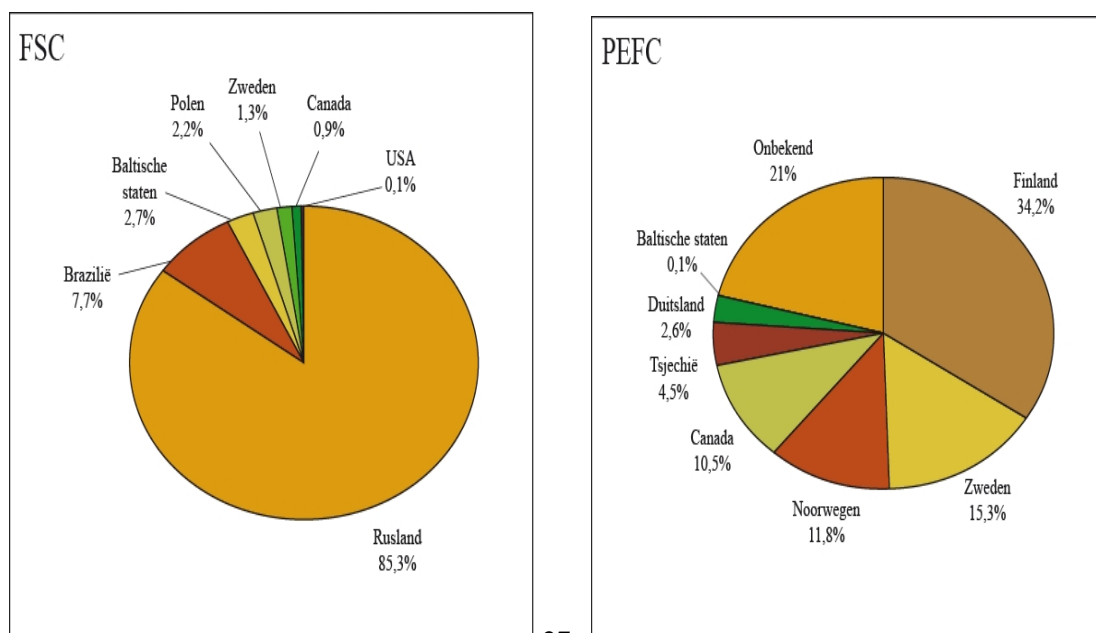
Eén van de doelstellingen van dit onderzoek was het in beeld brengen van de herkomst van het door Belgische bedrijven geïmporteerde gecertificeerd hout. De meeste bedrijven hebben er echter voor gekozen het land van herkomst niet in te vullen. Het gevolg is dat het niet mogelijk is de herkomst voor het totaal volume gecertificeerd hout per productgroep aan te geven.

De bedrijven die zijn aangesloten bij de Belgische Federatie voor de Houtinvoerhandel (BFH) hebben veelal wel het land van herkomst ingevuld. Om inzicht te geven in de herkomst zijn de resultaten van de 24 BFH leden in deze paragraaf in een grafiek per productgroep weergegeven. De 24 leden van de BFH hebben in 2008 88% van het geïmporteerde volume FSC hout en 53% van het volume PEFC hout op de Belgische markt gebracht. Met name voor het volume FSC is de herkomst van de BFH import dus een goede weergave van de werkelijke situatie. In de figuren 3.2 tot en met 3.4 zijn voor respectievelijk gezaagd naaldhout, tropisch loofhout en plaatmateriaal de landen van herkomst procentueel weergegeven.

De verdeling van het door BFH leden met een FSC of PEFC CoC certificaat geïmporteerde volume gezaagd gematigd hardhout over de landen van herkomst is niet weergegeven, omdat deze gegevens te herleiden zijn naar individuele bedrijven.

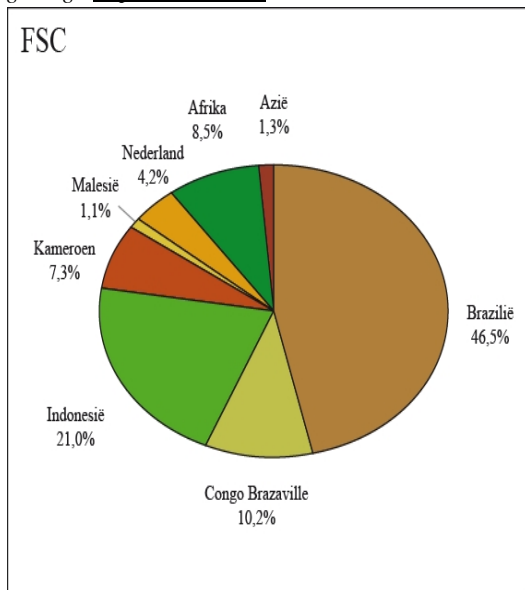
Figuur 3.2.

Procentuele verdeling van het door BFH leden met een FSC of PEFC CoC certificaat geïmporteerde volume gezaagd naaldhout naar de landen van herkomst.

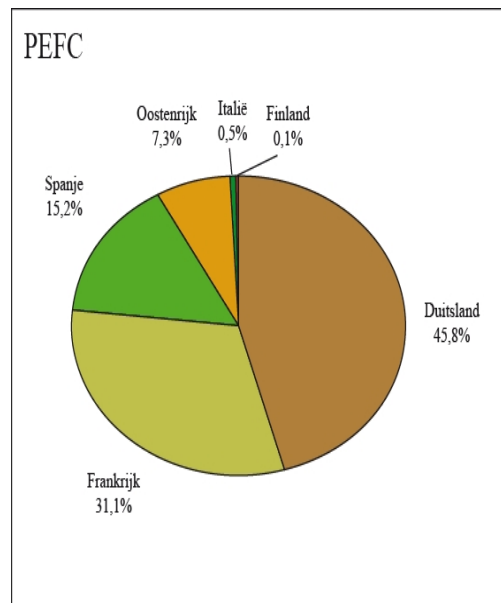
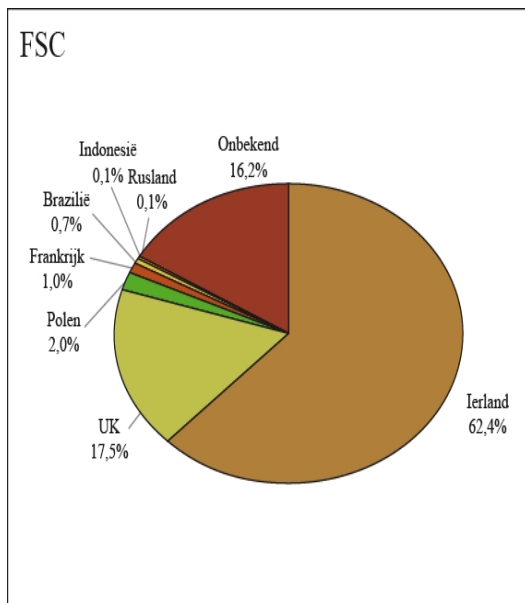
Figuur 3.3

Procentuele verdeling van het door BFH leden met een FSC of PEFC CoC certificaat geïmporteerde volume gezaagd tropisch hardhout naar de landen van herkomst

Figuur 3.4

Procentuele verdeling van het door BFH leden met een FSC of PEFC CoC certificaat geïmporteerde volume plaatmateriaal naar de landen van herkomst

* De categorie onbekend bestaat uit de volumes waarvan het land van herkomst niet bekend is, omdat een bedrijf alleen het totaal volume heeft opgegeven en vanwege vertrouwelijkheid van de gegevens deze niet heeft uitgesplitst per land.

4 RESULTATEN PULP EN PAPIER

4.1 Verwerkte hoeveelheid pulp, rondhout en chips

De bedrijven die aangesloten zijn bij Cobelpa hebben in 2008 respectievelijk 67.000 ton gecertificeerde pulp en 617.000 ton gecertificeerd rondhout geïmporteerd en ingezet voor de productie van papier- en karton. Daarnaast is er door deze bedrijven ca. 90.000 ton PEFC gecertificeerd rondhout uit het Belgische bos verwerkt. Deze volumes komen overeen met respectievelijk 10% en 52% van het totale verwerkte volume pulp (650.000 ton) en rondhout (1.354.000 ton) in 2008 (Cobelpa, 2009).

Naast het volume pulp dat met een CoC certificaat is geïmporteerd is er ook een volume van 79.000 ton pulp geïmporteerd, waarvan door het bedrijf is aangegeven dat het afkomstig is uit FSC of PEFC bos, maar dat het zonder CoC certificaat is geïmporteerd (tabel 4.1).

In figuur 4.1 is te zien dat het PEFC certificeringssysteem veruit het hoogste aandeel heeft binnen de gecertificeerde grondstof die wordt ingezet door de papierindustrie. De meeste gecertificeerde grondstof wordt geïmporteerd vanuit Frankrijk (figuur 4.2). Het aandeel ingezette gecertificeerde grondstof ligt waarschijnlijk hoger, omdat één bedrijf dat CoC gecertificeerd is en hygiënisch papier produceert, na herhaaldelijk aansporen door Cobelpa, niet op de enquête heeft gereageerd.

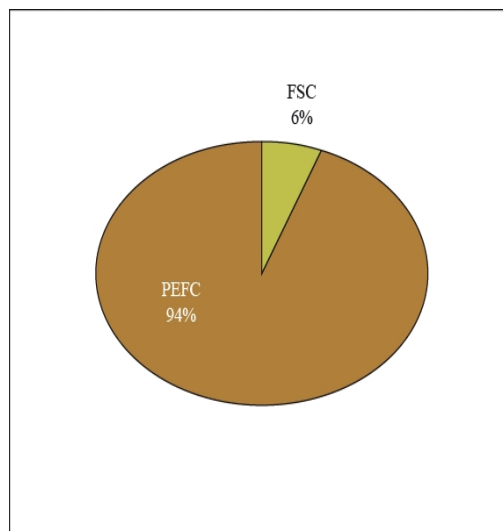
Tabel 4.1

De volumes gecertificeerde houtpulp en rondhout die in 2008 zijn verwerkt door Belgische papier producenten (in ton)

Systeem	Rondhout	Pulp	
	Uit duurzaam beheerd bos <u>met</u> certificaat	Uit duurzaam beheerd bos <u>zonder</u> certificaat	Uit duurzaam beheerd bos <u>met</u> certificaat
FSC	6.201	33.358	5.532
PEFC	700.760	46.132	61.397
Totaal	706.961	79.490	66.929

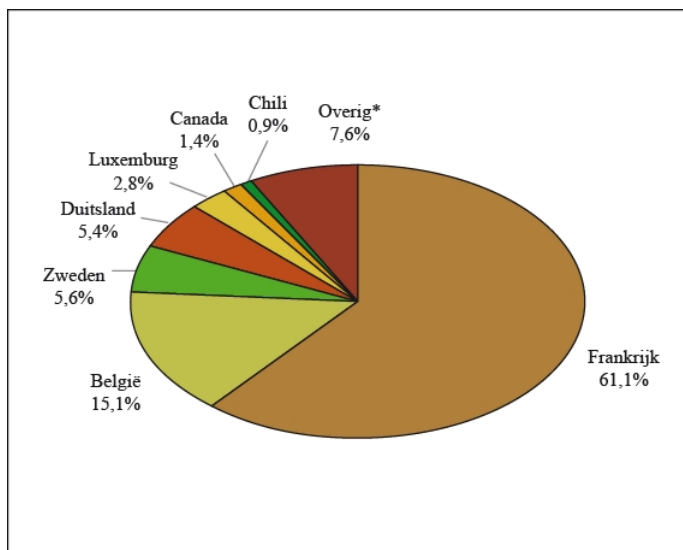
Figuur 4.1

Aandelen van FSC en PEFC binnen het in 2008 door de Belgische papierproducenten verwerkte volume gecertificeerde pulp

Figuur 4.2

De belangrijkste landen waar de gecertificeerde grondstof voor de Belgische papier productie vandaan komt

* De categorie overig bestaat uit de volumes van qua volume kleine landen (Brazilië en Oostenrijk) en de volumes waarvan het land van herkomst niet bekend is, omdat een bedrijf alleen het totaal volume heeft opgegeven en vanwege vertrouwelijkheid van de gegevens deze niet heeft uitgesplitst per land.

4.2 Beschikbare hoeveelheid FSC en PEFC papier op de Belgische markt

Het beschikbare volume papier met een FSC of PEFC certificaat dat in 2008 op de Belgische markt is gebracht is opgebouwd uit een volume dat in België is geproduceerd en een volume dat via import België binnen is gekomen. De Belgische papierproducenten hebben in 2008 in totaal ca. 77.000 ton vnl. grafisch papier met FSC (28%) en PEFC (72%) keurmerk geproduceerd. Van dit totale volume FSC en PEFC gecertificeerd grafisch papier is slechts 1.600 ton (2%) op de Belgische markt gebracht, de rest is geëxporteerd. Naast dit volume grafisch papier is er ook nog een beperkt volume gecertificeerd overig papier op de Belgische markt gebracht, maar vanwege de herleidbaarheid van deze gegevens naar individuele bedrijven zijn deze gegevens niet in de rapportage verwerkt.

Van de 21 Belgische FSC en/of PEFC CoC gecertificeerde groothandelaren in papier- en karton(producten) hebben 17 bedrijven op de enquête gereageerd. Deze 17 bedrijven hebben in 2008 ca. 55.500 ton FSC (47%) en PEFC (53%) gecertificeerd grafisch papier geïmporteerd. Van dit volume gecertificeerd grafisch papier is ca. 37.500 ton (68%) op de Belgische markt gekomen. 69% (26.000 ton) betrof FSC gecertificeerd papier en de overige 31% (11.500 ton) was PEFC gecertificeerd papier. De wederuitvoer van gecertificeerd papier betrof voornamelijk PEFC gecertificeerd papier, waarnaar op de Belgisch markt, in vergelijking met FSC gecertificeerd papier, minder vraag is.

Er is naast het volume grafisch papier ook een volume FSC gecertificeerd karton en een volume FSC en PEFC gecertificeerde schrijfblokken etc. op de Belgische markt gekomen, maar dit volume wordt slechts door één bedrijf geïmporteerd en wordt daarom vanwege de herleidbaarheid van de gegevens hier niet vermeld.

Ondanks dat de respons niet 100% is en er daarnaast mogelijk ook door bijvoorbeeld grote drukkerijen gecertificeerd grafisch papier geïmporteerd kan zijn, wordt er geen bijschatting gehanteerd. De reden hiervoor is dat alle grote Belgische CoC gecertificeerde groothandelaren in papier- en karton(producten) op de enquête hebben gereageerd en dat een bijschatting alleen met grote onzekerheden gemaakt kan worden.

Het totale volume grafisch papier dat in 2008 met een FSC of PEFC keurmerk op de Belgische markt is gekomen komt op ca. 39.000 ton. Dit volume bestaat voor 71% (27.600 ton) uit FSC gecertificeerd grafisch papier en 29% PEFC papier. Dit is nog een gering volume als wordt gekeken naar het totale volume grafisch papier (excl. krantenpapier) dat in 2008 in België is verbruikt (1.108.000 ton in 2007). Het aandeel FSC en PEFC gecertificeerd grafisch papier bedraagt 3,5%. Het marktaandeel van FSC is 2,5% en van PEFC 1,0 %.

5 SCHATTING TOEKOMSTIG DUURZAAM GEPRODUCEERD HOUTGEBRUIK IN 2010

Als gevolg van de huidige economische situatie zal het totale Belgische houtgebruik afnemen, maar het aandeel hout met certificaat dat de komende jaren op de Belgische markt komt zal volgens de geïnterviewde deskundigen en de door de bedrijven uitgesproken verwachtingen zeker verder gaan toenemen. Uit de Probos enquêteresultaten is helaas niet direct af te leiden welke omvang deze toename zal hebben, omdat te weinig houtimporterende en -producerende bedrijven deze vraag hebben ingevuld op het enquêteformulier. Op basis van de beschikbare enquêteresultaten en gesprekken met deskundigen is een inschatting gemaakt van het verwachte marktaandeel voor gecertificeerde houtproducten en grafisch papier in 2010.

Rondhout

Vanwege een te verwachten lichte groei in het areaal FSC en PEFC bos is er ook een lichte stijging te verwachten in de oogst van inlands FSC en PEFC rondhout in 2010. De rondhoutverwerkende industrie in België geeft aan dat er met name een tekort is aan FSC gecertificeerd rondhout. Het is dan ook te verwachten dat een toename van de oogst van FSC gecertificeerd rondhout meteen zal resulteren in een toename van de verwerking. De toename van de oogst van rondhout uit het Belgische PEFC gecertificeerde bosareaal hoeft echter niet te betekenen dat ook het volume afgeleide producten (gezaagd hout, plaatmateriaal, pulp en paalhout) een toename zal laten zien. Met name de rondhoutzagerijen ervaren dat er weinig vraag is naar PEFC gecertificeerd gezaagd hout vanuit de Belgische markt. Deze bedrijven verwerken dan ook veel meer PEFC rondhout dan er uiteindelijk als PEFC gecertificeerd gezaagd hout wordt afgezet.

Gezaagd hout en plaatmaterialen

Zoals gezegd is uit de vragenlijsten van de importerende houthandelaren niet echt een peil te trekken op de verwachtingen over de omvang van de markt in gecertificeerde houtproducten in 2010.

Uit de gegevens van de door Probos geënquêteerde houtimporterende (vnl. FSC en PEFC CoC) bedrijven blijkt dat deze bedrijven slechts een beperkt deel van hun import met certificaat binnenhalen. Hoewel niet alle bedrijven hun verwachtingen ten aanzien van 2010 op het rapportage formulier hebben vermeld lijkt een toename van 10 tot 15% in het volume gecertificeerd hout op de Belgische markt mogelijk. De verwachte toename is het grootst voor gecertificeerd gezaagd tropisch hardhout. De bedrijven geven aan een toename te verwachten in het met een certificaat geïmporteerde volume tropisch hardhout tot wel 30%. Dit wordt waarschijnlijk veroorzaakt door de toename van het areaal FSC bos in Afrika en het toelaten van het PAFC (Gabon) en MTCC (Maleisië) systeem tot PEFC. De beschikbaarheid van gecertificeerd hout neemt hierdoor toe.

In het onderzoek dat AIDEnvironment in 2008 voor Fair Timber - FSC België (heeft uitgevoerd is voor het totale FSC volume op de Belgische markt een jaarlijkse toename van 6 en 8% voor 2008 en 2009 geschat: van 5,4% naar resp. 5,8 en 6,3 %. Ook PEFC verwacht groei voor haar certificaat in de Doe-Het-Zelf sector. Bedrijven in deze sectoren bieden meer en meer zowel FSC als PEFC aan en maken promotie voor gecertificeerd hout.

Vanuit het Technisch Centrum der Houtnijverheid (CIBT) verwacht men een forse toename van Belgisch PEFC hout in de productie van laminaatvloeren. Voor FSC hout voorziet het CIBT minder groei vanwege de problemen die bedrijven ervaren in de omgang met 'controlled wood'. De aantoonbaarheid hiervan is vooral voor bedrijven verder op in de houtketen een probleem. Vanuit de ervaringen van Probos kan hier aan worden toegevoegd dat onder Europese omstandigheden, gezien de beperkte actieradius waaronder de grondstof hout wordt aangeleverd, het op zich wel mogelijk blijkt om de herkomst van 'controlled wood' aan te tonen (low risk gebieden). Voor hardhout zijn de ketens te lang en onoverzichtelijk, waardoor legaliteit alleen met gecontroleerde certificaten is aan te tonen.

Opvallend hierbij is overigens wel dat FSC zelfs PEFC gecertificeerd hout niet als 'controlled wood' wil erkennen. Daar ligt voor FSC-België een uitgelezen kans om meer Belgische producten op de markt te brengen. FSC België laat weten dat specifiek voor België op dit moment al het Belgische hout (niet-gecertificeerd of PEFC) als 'controlled wood' wordt aangezien.

De groeiverwachting die de bedrijven binnen het huidige onderzoek aangeven ligt hoger dan de groei die Aidenvironment (2008) voorspelt. Om enerzijds een overschatting te vermijden, maar om anderzijds toch recht te doen aan de uitspraken van de bedrijven en deskundigen lijkt het desalniettemin verstandig uit te gaan van een toename van het marktaandeel gecertificeerd gezaagd hout en plaatmateriaal met 10 á 15% in 2010 ten opzichte van 2008. Het marktaandeel in 2010 zou dan tussen de 16,4% en 17,1 % komen te liggen.

Grafisch papier

In hoofdstuk 4 is reeds aangegeven dat certificering van papierstromen op dit moment vooral speelt bij het grafisch papier. Er wordt slechts een zeer beperkt volume karton en overig papier met een certificaat geproduceerd of geïmporteerd. Er wordt daarom alleen een voorspelling gedaan voor het aandeel gecertificeerd grafisch papier op de Belgische markt in 2010.

Volgens de Belgische papier- en kartonfabrikanten zal de productie van grafisch papier met certificaat naar hun verwachting toenemen van 76.000 naar 115.000 ton in 2010. Ook het volume dat op de Belgische markt wordt gebracht neemt toe van 1.600 naar 9.300 ton. Dat is nog steeds een zeer bescheiden aandeel (8%) van de totale productie van gecertificeerd grafisch papier.

Van de 17 CoC gecertificeerde importeurs van papier en karton die op de enquête hebben gereageerd heeft één bedrijf informatie verstrekt over de te verwachten procentuele groei. Door de overige bedrijven is wel aangegeven dat er steeds meer vraag komt naar FSC gecertificeerd papier en in mindere mate naar PEFC gecertificeerd papier en dat er in 2010 meer gecertificeerd papier en karton op de Belgische markt aangeboden zal worden. Daarnaast heeft een aantal CoC gecertificeerde bedrijven in 2008 geen gecertificeerd papier geïmporteerd, maar verwachten zij dit in 2010 wel te zullen doen. Op basis van deze uitspraken en het feit dat o.a. banken en overheidsinstellingen steeds meer gebruik gaan maken van gecertificeerd papier, is het zelfde groeipercentage aangehouden als dat Aidenvironment (2008) in haar studie heeft gehanteerd (13% groei per jaar). Dat zou neerkomen op een volume van 50.000 ton in 2010.

In totaal komt er dan in 2010 een volume van 59.300 ton gecertificeerd papier op de Belgische markt. Dat komt neer op een marktaandeel van 4,5 % in 2010 uitgaand van een gelijk blijvend verbruik van papier. Het marktaandeel Voor FSC grafisch papier is dan 3,2% en dat voor PEFC gecertificeerd papier 1,3%.

Naast een toename in het volume grafisch papier is er ook een toename te verwachten binnen het hygiënisch papier, omdat steeds meer retailers groenere en duurzamere producten aan hun klanten willen aanbieden en daarom gecertificeerd papier in de schappen leggen. Het betreft met name FSC producten.

6 CONCLUSIES

De monitoring naar duurzaam geproduceerd hout levert de volgende conclusies:

- *Gecertificeerd hout*
Het volume gecertificeerde houtproducten, dat in 2008 op de Belgische markt is gebracht, bedraagt 843.000 m³ rhe. Dat is 15% van de totale hoeveelheid houtproducten (exclusief papier) die in België is verbruikt. Het aandeel FSC is 6% en PEFC 9%.
- *Verhouding import en Belgische productie*
Het grootste gedeelte van de houtproducten dat in 2008 met een certificaat op de Belgische markt is, gebracht is geïmporteerd. 23% van de gecertificeerde houtproducten is in België geproduceerd. Het FSC gecertificeerde hout is vooral (99%) via import op de Belgische markt gekomen. Dit heeft te maken met het feit dat er slechts een beperkt bosareaal (11.385 ha) in België FSC gecertificeerd is. 42% (281.052 ha) van het bosareaal in België is PEFC gecertificeerd. Binnen de in 2008 op de Belgische markt beschikbare PEFC gecertificeerde houtproducten is het aandeel dat in België is geproduceerd dan ook veel groter (38%). Het beschikbare potentieel van PEFC gecertificeerd rondhout wordt echter nog lang niet volledig benut. De producten die van het rondhout worden gemaakt komen zonder certificaat op de markt of worden geëxporteerd. Hier bestaat dus nog de mogelijkheid winst te behalen om het marktaandeel gecertificeerd hout te vergroten.
- *Gecertificeerd papier*
Het volume FSC en PEFC gecertificeerd grafisch papier, dat in 2008 op de Belgische markt is gebracht, bedraagt 39.000 ton. Dat is 3,5% van het totale Belgische grafisch papierverbruik. Het marktaandeel van FSC papier is 2,5% en dat van PEFC papier 1,0%. Daarnaast is er een zeer klein volume FSC-hygiënisch papier en karton beschikbaar gekomen. Er wordt in België veel meer gecertificeerd grafisch papier geproduceerd, maar 90% van dit geproduceerde volume is bedoeld voor de export.
- *Prognose voor 2010*
Als gevolg van de huidige economische situatie zal het totale Belgische houtgebruik afnemen, maar het aandeel hout met certificaat dat de komende jaren op de Belgische markt komt zal volgens de geïnterviewde deskundigen en de door de bedrijven uitgesproken verwachtingen zeker verder gaan toenemen. Geschat wordt dat het marktaandeel voor gecertificeerde houtproducten met 10 tot 15% zal toenemen en in 2010 tussen de 16,4 en 17,1% zal liggen. Ook voor grafisch papier is het marktaandeel in 2010 groter geworden en zal naar verwachting 4,5% bedragen. Daarnaast zullen er naast grafisch papier meer andere gecertificeerd papierproducten op de markt beschikbaar zijn.
- *Lage respons*
De lage respons op de verstuurde enquête vormde een duidelijk knelpunt binnen dit onderzoek. Het is aan te bevelen in een volgende studie alleen de CoC gecertificeerde bedrijven in de studie op te nemen, omdat gebleken is dat bedrijven

die niet CoC zijn gecertificeerd bijna niet op de enquête reageren. Daarnaast wordt door deze bedrijven slechts een beperkt volume gecertificeerde houtproducten op de markt gebracht. Uiteindelijk is de respons door veel nabellen aanzienlijk verhoogd en is van 86% van de benaderde CoC gecertificeerde bedrijven een reactie ontvangen.

- *Meer aandacht voor duurzaam geproduceerd hout*
Door alle importerende bedrijven en alle rondhoutverwerkende bedrijven in dit onderzoek te betrekken heeft de federale overheid duurzaam geproduceerd hout onder de aandacht van de bedrijven gebracht en daarmee aangegeven dit onderwerp belangrijk te vinden.

7 AANBEVELINGEN

In dit hoofdstuk worden aanbevelingen gedaan aan de federale overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu om het aanbod van gecertificeerde houtproducten op de markt te vergroten en aanwezige knelpunten te kunnen omzeilen of weg te nemen.

Alvorens daarop in te gaan presenteert Probos tevens enkele aanbevelingen aan de federale Minister voor de uitvoering van toekomstige studies naar gecertificeerde houtproducten. Deze aanbevelingen zijn gebaseerd op ervaringen uit de marktstudie.

7.1 Aanbevelingen voor toekomstige studies

Belangrijk bij dit type marktstudie is de medewerking van de bedrijven. Zij moeten de gevraagde informatie over duurzaam geproduceerd hout en papier, dat op de Belgische markt wordt gebracht, aanleveren. Voorafgaand aan de studie heeft de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu de belangrijkste brancheorganisaties (Fedustria, BFH, COBELPA) bij de studie betrokken door ze uit te nodigen zitting te nemen in het begeleidingscomité (zie bijlage 3). De organisaties NFH, FNS en FEDIS zijn kort voor aanvang van de studie door FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu gevraagd hun leden te stimuleren aan het onderzoek deel te nemen.

Al met al is de start van de studie goed opgezet. Door het afhaken van Fedustria bij de aanvang van het onderzoek moesten de bedrijven in de verpakkingsindustrie, de plaatproducenten en de houtverduurzamende bedrijven individueel aangeschreven worden zonder de ondersteuning van Fedustria. Gevolg was dat er geen reacties binnenkwamen op de vragenlijst. Ook de bedrijven binnen de branches NFH en vooral FNS gaven een lage respons op de verstuurd vragenlijsten.

Door deze lage respons is in overleg met FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu besloten de CoC gecertificeerde bedrijven telefonisch te benaderen. Daarnaast zijn aanvullend ook een aantal belangrijke importeurs en producenten telefonisch bevraagd.

Op basis van deze ervaringen komen wij tot de volgende aanbevelingen voor de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu:

- In deze marktstudie naar duurzaam geproduceerd hout zijn alle potentiële bedrijven benaderd die gecertificeerd hout importeren, dan wel in België verwerken. Deze opzet was noodzakelijk omdat de opdrachtgever naast de hoeveelheden gecertificeerd hout ook inzicht wilde hebben in het volume hout zonder certificaat afkomstig uit duurzaam beheerde/gecertificeerde bossen. De respons van de bedrijven was echter dermate laag dat het verstandig is voor vervolgstudies de enquête te beperken tot CoC gecertificeerde bedrijven. Dat zou betekenen dat in de toekomst alleen inzicht wordt verkregen in de hoeveelheden gecertificeerde producten, die in België op de markt worden gebracht.
- De FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu zal de federaties in de houtketen moeten blijven aanspreken op het belang van gecertificeerd hout voor de Belgische samenleving. De branches zijn vervolgens aan zet om hun leden te stimuleren zich te laten certificeren en de verkoop van gecertificeerd hout te bevorderen. Het meest sprekende zou zijn als federaties doelen formuleren om meer gecertificeerd hout te importeren en/of te verwerken.

De Nederlandse brancheorganisatie VVNH, die in haar beleid concrete doelstellingen voor duurzaam geproduceerd hout heeft geformuleerd¹⁴, kan hier mogelijk als voorbeeld dienen.

- Een goede samenwerking met de federaties blijft belangrijk voor een goede respons. Het versturen én ontvangen van de vragenlijsten door de brancheorganisatie bemoeilijkt echter de voortgang van het onderzoek. Het verdient aanbeveling de ingevulde vragenlijsten rechtstreeks te retourneren naar het onderzoeksbureau.
- CoC bedrijven geven alleen de hoeveelheden gecertificeerd hout op die zij importeren dan wel produceren. Welk volume hout afkomstig is uit duurzaam gecertificeerd bos, maar zonder certificaat, vinden zij niet relevant. Zeker bij de platen en het hardhout zijn er teveel onzekerheden om tot betrouwbare schattingen te komen.
- Het is zinvol in een volgende studie te vragen naar legaliteitscertificaten (o.m. OLB). Bedrijven geven aan het belangrijk te vinden om hun inspanningen op dit terrein te melden.

7.2 Aanbevelingen ter stimulering van duurzaam geproduceerd hout

Probos heeft gesprekken gevoerd over de markt van gecertificeerd hout en papier met vier deskundigen van FSC-België, PEFC-België, COBELPA en BFH. Deze deskundigen hebben zitting in het begeleidingscomité. Daarnaast zijn twee deskundigen benaderd van de CTIB en van SGS-België.

Tijdens deze gesprekken zijn diverse onderwerpen naar voren gebracht, die als knelpunten worden ervaren, en zijn diverse acties genoemd die in de gewesten worden uitgevoerd ter stimulering van de vraag naar gecertificeerde producten. Wat daarbij opvalt is de scheidslijn tussen Vlaanderen en Wallonië. Het gewest Vlaanderen kiest voor de promotie van FSC en de bossen kennen uitsluitend het FSC certificaat. Een deel van de bossen in Wallonië heeft uitsluitend het PEFC certificaat en het gewest stimuleert het gebruik van gecertificeerd hout in haar gemeenten, zonder specifieke voorkeur inzake certificaat.

Voor deze studie is het van belang na te gaan welke maatregelen de federale overheid aanvullend op de gewesten kan nemen om het gebruik van duurzaam geproduceerd hout op de Belgische markt te vergroten.

Op basis van de gesprekken en de interpretatie van de resultaten van de monitoring presenteren wij de volgende aanbevelingen:

1. *Meer PEFC hout certificeren*

Het areaal PEFC gecertificeerd bos van 280.000 ha levert jaarlijks een aanbod van meer dan één miljoen m³ potentieel gecertificeerd rondhout. Het blijkt dat slechts een gering aandeel van dit hout met certificaat op de Belgische markt komt. Er liggen dus volop kansen het aandeel gecertificeerd hout te verhogen. De FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu zou in overleg

---

¹⁴ Eind 2009 moet 75% van de totale hoeveelheid hout, dat door VVNH-leden wordt geïmporteerd, afkomstig zijn uit duurzaam beheerde bossen.

met de sector na kunnen gaan op welke wijze meer PEFC hout gecertificeerd op de markt kan verschijnen. Een voorbeeld dat effect sorteert is de werkwijze van Spanolux, die eist dat zijn toeleveranciers CoC PEFC zijn gecertificeerd. Indien niet, krijgt de leverancier minder per m³ uitbetaald.

2. *Certificering van de Belgische bossen*

Het aanbod van FSC hout is sterk op import aangewezen. Uit het Belgisch bos is het aanbod beperkt tot ca 40.000 m³. Gezien de toenemende vraag naar FSC hout is het aan te bevelen FSC certificering in beide gewesten te stimuleren. Dat geldt uiteraard ook voor de uitbreiding van PEFC bossen.

3. *Stimuleren vraag naar gecertificeerd hout en papier*

Om de markt van duurzaam geproduceerd hout te bevorderen kan de federale overheid in haar eigen inkoopbeleid naast hout ook gecertificeerd papier voorschrijven. Zij kan ook zelf stimuleringsmaatregelen invoeren (zoals de invoering van de 'groene cheque' voor de aanschaf van groene producten) of acties van FSC en PEFC ondersteunen.

4. *Monitoren duurzaam inkoopbeleid*

Er gaat een duidelijk stimulerend effect van uit indien FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu middels monitoring laat zien welke bijdrage het inkoopbeleid van de federale overheid levert aan de toename van gecertificeerde hout- en papierproducten.

5. *Afsluiten van convenanten*

Om de import van gecertificeerd hout door de importerende bedrijven meer perspectief te geven kan worden nagegaan of het mogelijk is een convenant af te sluiten tussen de BFH en bijvoorbeeld Bouworganisaties. Dit proces kan door de federale overheid worden gestimuleerd en zo mogelijk gefaciliteerd.

6. *Trainingen voor inkopers van de federale overheid (en gewesten)*

De federale overheid dient er zorg voor te dragen dat haar inkopers voldoende kennis hebben over de boscertificaten en de markt van gecertificeerde producten. Dit kan worden gedaan door het verzorgen van trainingen, presentaties, een website met praktijktips, opstellen van voorbeeld bestekbepalingen, achtergrondinformatie en een Helpdesk Inkoop Duurzaam Hout, waar overheidsinkopers gratis met hun vragen terecht kunnen. In Nederland en de UK zijn hiermee reeds ervaringen opgedaan. Zie voor Nederland www.inkoopduurzaamhout.nl.

7. *Afstemmen vraag en aanbod*

In het kader van het duurzaam inkoopbeleid van gemeenten en gewesten is het van belang de inkopers beter te informeren welke aanbieders welke gecertificeerde producten kunnen aanbieden. Vooral gemeenten werken veelal met hun vaste aanbieders, maar zullen voor hun offerte-aanvragen CoC gecertificeerde bedrijven moeten inschakelen. FSC België speelt hierop in door het ontwikkelen van een marktplaats. Tevens richt zij haar inspanningen op het certificeren van de aannemerij.

Deze problematiek speelt ook bij het inkoopbeleid van de federale overheid. Het ondersteunen van deze aanpak door FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de

Voedselketen en Leefmilieu in België zal het aandeel gecertificeerd hout doen stijgen.

Ook het verschijnsel, dat inkopers bij de overheden door prijsverschillen bij vooral tropisch hardhout uiteindelijk kiezen voor niet gecertificeerd hout, kan worden voorkomen door het opvragen van verschillende offertes bij CoC bedrijven. Hoe stringenter dit wordt toegepast hoe meer bedrijven zich laten certificeren.

8. *Positie CoC bedrijven*

Om het aandeel gecertificeerde producten te verhogen is het van groot belang dat het aantal CoC bedrijven in de verschillende productgroepen van de houtketen toeneemt. De verschillende Belgische overheden kunnen dit met hun inkoopbeleid ondersteunen (zie aanbeveling 7).

Tegelijkertijd blijkt uit de marktstudie dat in de houtsector nogal wat bedrijven een afwachtende houding aannemen. Zij hebben zich laten certificeren om te kunnen voldoen aan vragen uit de markt. Dat is natuurlijk heel plausibel, maar van de andere kant vraagt certificering ook een actievere opstelling. Bedrijven kunnen gecertificeerde producten bijvoorbeeld via hun website promoten. FSC en PEFC doen er alles aan om bedrijven op dit punt te stimuleren, maar hebben hun beperkingen gezien beschikbare budgetten. FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu kan dit samen met de gewesten en de federaties middels campagnes ondersteunen.

LITERATUUR

Acker, Joris van, 2008, **A European wood processing strategy**, Country reports, COST Action E44 conference proceedings, Ghent University, Ghent, 346 p.

Aidenvironment, 2008, **FSC-hout in de Belgische Markt 2007**, De beschikbaarheid van FSC gecertificeerd hout op de Belgische markt in 2007, Aidenvironment, Amsterdam, 34 p.

Cobelpa, 2009, Key figures 2008, Cobelpa, Brussel, 1 p.

Oldenburger, J.F., N.A. Leek, 2006, Duurzaam geproduceerd hout op de Nederlandse markt in 2005, Probos, Wageningen, 42 p.

PEFC Belgium, 2009, **Jaarverslag PEFC Belgium 2008**, PEFC Belgium, Brussel, 19 p.

UNECE Timber Section, 2008, **Forest Products Statistics 2003-2007**, <http://www.unece.org/timber/mis/fp-stats.htm>, geraadpleegd op 7 juni 2009.

BIJLAGEN

Bijlage 1. Conversiefactoren (bron. Probos¹⁵)

Product	Eenheid	CF
gezaagd naaldhout	m ³	1,35
gezaagd loofhout	m ³	1,41
platen	m ³	1,52
fineer	m ³	1,45
triplex	m ³	1,65
spaanplaten	m ³	1,3
vezelplaten	m ³	1,45

Bijlage 2. Uitgebreide resultaten

In onderstaande tabel is het Belgisch houtverbruik in 2007 binnen de verschillende productgroepen weergegeven. Dit verbruikscijfer is berekend volgens de formule: import + productie – export = verbruik. De import en export cijfers zijn afkomstig uit de Joint Forest Sector Questionnaire van de UNECE. De Joint Forest Sector Questionnaire ook wel JFSQ genoemd wordt jaarlijks ingevuld door de landen in de UNECE regio. De enquête vraagt naar gegevens over de productie van en de handel in houtproducten. De enquête wordt voor België ingevuld door de heer Guillaume Daelmans secretaris van de UCBD (Europese hardhout federatie) en de Belgische Federatie van de Houtinvoerhandel.

Er is geprobeerd uit te gaan van de cijfers voor het jaar 2008, maar deze waren nog niet beschikbaar. Daarnaast is gebleken dat de cijfers uit COMEXT, de database waarin door EUROSTAT de handelsgegevens die zij ontvangt van de Nationale Statistische Instituten worden opgenomen niet betrouwbaar genoeg zijn.

Tabel

Belgisch houtverbruik in 2007 per houtcategorie en het totaal (in m³ rhe) (bron. Nationaal Instituut voor de Statistiek en UNECE)

	Naaldhout	Tropisch hardhout	Gematigd loofhout	Platen	Totaal
Import	2.369.250	379.290	353.910	2.727.250	5.829.700
Export	1.181.250	215.730	246.750	4.018.900	5.662.630
Productie	1.788.750	16.920	307.380	3.364.750	5.477.800
Verbruik	2.976.750	180.480	414.540	2.073.100	5.644.870

¹⁵ Probos verwerkt sinds haar oprichting in 1965 statistische gegevens van de Nederlandse en internationale houtmarkt. Gedurende die tijd heeft zij in overleg met de verschillende spelers in de houtmarkt conversiefactoren ontwikkeld. Indien daar aanleiding voor is worden deze conversiefactoren aangepast aan de stand van de techniek bij de houtverwerkende industrie.

Bijlage 3. Samenstelling Begeleidingscomité

Tabel

Het begeleidingscomité voor deze studie bestond uit afgevaardigden van de onderstaande organisaties.

COBELPA	Dhr. Firmin FRANÇOIS
Belgische Federatie van de Houtinvoerders	Dhr. Guillaume DAELEMANS
WWF	Mevr. Sabine LEEMANS
FSC Belgium – vzw Fair Timber	Dhr. Bart HOLVOET
PEFC Belgium	Mevr. Vanessa BIEBEL
FOD Economie	Dhr. Patrick Willems
FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu	Dhr. Evert Thomas
FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu	Dhr. Christophe Van Orshoven

Bijlage 4. Overzicht van de gestelde vragen per productgroep

a) Belgische rondhoutverwerkers

Fédération National des Scieries (FNS)

1. Is uw bedrijf Chain of Custody gecertificeerd?
2. Hoeveel gezaagd hout heeft u in 2008 geproduceerd en welk aandeel daarvan heeft u geëxporteerd? Met onderscheid tussen naaldhout en loofhout.
3. a. Hoeveel rondhout heeft u in 2008 verzaagd?
b en c.) Wat is de herkomst van het door u in 2008 verwerkte rondhout (naaldhout en loofhout) dat afkomstig was uit gecertificeerd duurzaam beheerd bos? Hoeveel van dit volume was voorzien van een CoC-certificaat?
4. Hoeveel gezaagd hout heeft u in 2008 geproduceerd met een CoC-certificaat? Welk certificaat betrof het? Welk aandeel van dit volume heeft u geëxporteerd? Met onderscheid tussen naaldhout en loofhout.
5. a. Hoeveel onbehandelde ronde palen heeft u in 2008 verkocht?
b en c.) Wat is de herkomst van de door u in 2008 verkochte onbehandelde ronde palen (naaldhout en loofhout) die afkomstig was uit gecertificeerd duurzaam beheerd bos? Hoeveel van dit volume was voorzien van een CoC-certificaat?
6. Hoeveel gezaagd hout en onbehandelde ronde palen verwacht u in 2010 met een CoC certificaat op de markt te brengen? Geeft u alstublieft de toename in % aan?
7. Wat zijn volgens u de belangrijkste knelpunten die het vergroten van het aandeel gecertificeerd hout en houtproducten op de Belgische markt tegenwerken of bemoeilijken?

Verduurzamers (IMVAC)

1. Is uw bedrijf Chain of Custody gecertificeerd?
Zo ja:
  2. Hoeveel ronde palen heeft u in 2008 verduurzaamd en met een CoC certificaat op de markt gebracht? Welk certificaat betrof het? Welk aandeel van dit volume heeft u geëxporteerd?
  3. Heeft u in 2008 onbehandelde ronde of gekloofde palen met CoC certificaat op de Belgische markt verkocht? Wat was de herkomst en het volume?
  4. Heeft u in 2008 zelf gezaagd (verduurzaamd) hout geïmporteerd? Zo ja, wat was de herkomst en het volume met CoC certificaat (FSC of PEFC)?
  5. Hoeveel verduurzaamd hout en onbehandelde ronde palen verwacht u in 2010 met een CoC certificaat op de Belgische markt te brengen? Geeft u alstublieft de toename of afname in % aan?
  6. Wat zijn volgens u de belangrijkste knelpunten die het vergroten van het aandeel gecertificeerd hout en houtproducten op de Belgische markt tegenwerken of bemoeilijken?
- So nee:
  7. a. Hoeveel verduurzaamde of onbehandelde ronde palen heeft u verkocht in 2008 die afkomstig waren uit duurzaam beheerd gecertificeerd bos (FSC of PEFC)?

- b. Hoeveel gezaagd (verduurzaamd) hout heeft u in 2008 geïmporteerd, dat afkomstig was uit duurzaam beheerd gecertificeerd bos (FSC of PEFC)?
8. Hoeveel verduurzaamd hout en onbehandelde ronde palen verwacht u in 2010 met een CoC certificaat op de Belgische markt te brengen? Geeft u alstublieft de toename of afname in % aan?
9. Wat zijn volgens u de belangrijkste knelpunten die het vergroten van het aandeel gecertificeerd hout en houtproducten op de Belgische markt tegenwerken of bemoeilijken?

Producenten van plaatmateriaal

1. Hoeveel plaatmateriaal heeft u in 2008 geproduceerd met een CoC-certificaat? Welk certificaat betrof het? Welk aandeel van dit volume heeft u geëxporteerd?
2. Hoeveel plaatmateriaal verwacht u in 2010 met een CoC certificaat op de markt te brengen? Geeft u alstublieft de toename of afname in % aan?
3. Wat zijn volgens u de belangrijkste knelpunten die het vergroten van het aandeel gecertificeerd plaatmateriaal op de Belgische markt tegenwerken of bemoeilijken?

Extra vraag voor producenten van multiplex

4. Hoeveel finer heeft u in 2008 geproduceerd met een CoC-certificaat dat u niet zelf heeft verwerkt tot tri- of multiplex? Welk certificaat betrof het? Welk aandeel van dit volume heeft u geëxporteerd?

b) Import van gezaagd hout, producten en plaatmateriaal

Belgische Federatie van de Houtinvoerhandel (BFH), Nationale Federatie der Houthandelaars (NFH) en CoC gecertificeerde houtimporteurs die niet zijn aangesloten bij een sectorfederatie

1. Bent u importeur?
2. Hoeveel hout en houtproducten heeft u in 2008 geïmporteerd?
3. Is uw bedrijf Chain of Custody gecertificeerd?
4. Wat is de herkomst van het door u in 2008 geïmporteerde NAALDHOUT? Wat was het volume afkomstig uit gecertificeerd bos en hoeveel van dit volume was voorzien van een CoC-certificaat?
5. Wat is de herkomst van het door u in 2008 geïmporteerde TROPISCH HARDHOUT? Wat was het volume afkomstig uit gecertificeerd bos en hoeveel van dit volume was voorzien van een CoC-certificaat?
6. Wat is de herkomst van het door u in 2008 geïmporteerde GEMATIGD HARDHOUT? Wat was het volume afkomstig uit gecertificeerd bos en hoeveel van dit volume was voorzien van een CoC-certificaat?
7. Uit welke landen is het door u in 2008 geïmporteerde PLAATMATERIAAL afkomstig? Wat was het volume afkomstig uit gecertificeerd bos en hoeveel van dit volume was voorzien van een CoC-certificaat?
8. Hoeveel hout en houtproducten verwacht u in 2010 met een CoC certificaat op de Belgische markt te brengen? Geeft u alstublieft de toename in % aan?
9. Wat zijn volgens u de belangrijkste knelpunten die het vergroten van het aandeel gecertificeerd hout op de Belgische markt bemoeilijken?

Fedis

1. Bent u importeur?
2. Hoeveel hout en houtproducten heeft u in 2008 geïmporteerd?
3. Is uw bedrijf Chain of Custody gecertificeerd?
4. Wat is de herkomst van het door u in 2008 geïmporteerde NAALDHOUT? Wat was het volume afkomstig uit gecertificeerd bos en hoeveel van dit volume was voorzien van een CoC-certificaat?
5. Wat is de herkomst van het door u in 2008 geïmporteerde TROPISCH HARDHOUT? Wat was het volume afkomstig uit gecertificeerd bos en hoeveel van dit volume was voorzien van een CoC-certificaat?
6. Wat is de herkomst van het door u in 2008 geïmporteerde GEMATIGD HARDHOUT? Wat was het volume afkomstig uit gecertificeerd bos en hoeveel van dit volume was voorzien van een CoC-certificaat?
7. Uit welke landen is het door u in 2008 geïmporteerde PLAATMATERIAAL afkomstig? Wat was het volume afkomstig uit gecertificeerd bos en hoeveel van dit volume was voorzien van een CoC-certificaat?
8. Hoeveel van deze houtproducten (buitendeuren, binnendeuren, kozijnen, tuinmeubelen, tuinschermen, tuinhuisjes en bergingen, laminaat (in m² of m³), vloerdelen (in m² of m³) heeft u in 2008 met een CoC-certificaat geïmporteerd en op de Belgische markt gebracht?
9. Hoeveel hout en houtproducten verwacht u in 2010 met een CoC certificaat op de Belgische markt te brengen? Geeft u alstublieft de toename in % aan?
10. Wat zijn volgens u de belangrijkste knelpunten die het vergroten van het aandeel gecertificeerd hout op de Belgische markt bemoeilijken?

Belepal

1. Is uw bedrijf Chain of Custody gecertificeerd?
2. Bent u importeur?
3. Wat is de herkomst van het door u in 2008 geïmporteerde NAALDHOUT, LOOFHOUT en PLAATMATERIAAL? Wat was het volume afkomstig uit gecertificeerd bos en hoeveel van dit volume was voorzien van een CoC-certificaat?
4. Hoeveel hout en houtproducten verwacht u in 2010 met een CoC certificaat op de Belgische markt te brengen? Geeft u alstublieft de toename in % aan?
5. Wat zijn volgens u de belangrijkste knelpunten die het vergroten van het aandeel gecertificeerd hout op de Belgische markt bemoeilijken?

Chain-of-Custody bedrijven

Plaatmateriaal import

1. Hoeveel plaatmateriaal dat was voorzien van een CoC certificaat heeft u in 2008 geïmporteerd? Uit welk land was dit afkomstig? Welk aandeel van het totale geïmporteerde volume plaatmateriaal heeft u, bijvoorbeeld nadat u het heeft veredeld of bewerkt, geëxporteerd?
2. Hoeveel plaatmateriaal verwacht u in 2010 met een CoC certificaat op de Belgische markt te brengen? Geeft u alstublieft de toename of afname in % aan?
3. Wat zijn volgens u de belangrijkste knelpunten die het vergroten van het aandeel gecertificeerd hout op de Belgische markt bemoeilijken?

Houtproducten

1. Bent u importeur?
2. Hoeveel van deze houtproducten heeft u in 2008 met een CoC-certificaat geïmporteerd en op de Belgische markt gebracht? (Kantoor)meubels (in stuks)
  - i. Fotolijstjes (in stuks)
  - ii. Radiatorombouw etc. (in m³)
  - iii. Profielen (in m³)
  - iv. Meubelonderdelen (in m³)
  - v. Plinten, deklijsten etc. (in m³)
  - vi. Vloerdelen (in m³)
  - vii. Panelen (in m³)
  - viii. Gezaagd naaldhout (in m³)
  - ix. Gezaagd loofhout (in m³)
  - x. Borstels en vegers (onderdelen) (in stuks)
  - xi. Speeltoestel onderdelen (in m³)
  - xii. Ronde palen (in m³ zonder schors)
3. Hoeveel houtproducten verwacht u in 2010 met een CoC certificaat op de Belgische markt te brengen? Geeft u alstublieft de verandering in % aan?
4. Wat zijn volgens u de belangrijkste knelpunten die het vergroten van het aandeel gecertificeerd hout op de Belgische markt bemoeilijken?

Palen en tuinhout

1. Hoeveel ronde palen heeft u in 2008 verduurzaamd en met een CoC certificaat op de markt gebracht? Welk certificaat betrof het? Welk aandeel van dit volume heeft u geëxporteerd?
2. Heeft u in 2008 onbehandelde ronde of gekloofde palen met CoC certificaat op de Belgische markt verkocht? Wat was de herkomst en het volume?
3. Heeft u in 2008 zelf gezaagd (verduurzaamd) hout geïmporteerd? Zo ja, wat was de herkomst en het volume met CoC certificaat (FSC of PEFC)?
4. Hoeveel verduurzaamd hout en onbehandelde ronde palen verwacht u in 2010 met een CoC certificaat op de Belgische markt te brengen? Geeft u alstublieft de toename of afname in % aan?
5. Wat zijn volgens u de belangrijkste knelpunten die het vergroten van het aandeel gecertificeerd hout en houtproducten op de Belgische markt tegenwerken of bemoeilijken?

Tuinhuizen

1. Bent u importeur?
2. Wat is de herkomst van het door u in 2008 geïmporteerde NAALDHOUT, LOOFHOUT en PLAATMATERIAAL? Wat was het volume afkomstig uit gecertificeerd bos en hoeveel van dit volume was voorzien van een CoC-certificaat? Welk aandeel van het geïmporteerde hout zal uiteindelijk op de Belgische markt terecht komen (verwerkt tot tuinhuizen)?
3. Hoeveel hout en houtproducten verwacht u in 2010 met een CoC certificaat op de Belgische markt te brengen? Geeft u alstublieft de toename in % aan?
4. Wat zijn volgens u de belangrijkste knelpunten die het vergroten van het aandeel gecertificeerd hout op de Belgische markt bemoeilijken?

c) Pulp en papier

Vereniging van de Belgische Fabrikanten van Papierdeeg, Papier en Karton (Cobelpa)

1. Is uw bedrijf Chain of Custody gecertificeerd?
2. Hoeveel papier en/of karton heeft u in 2008 geproduceerd en welk aandeel daarvan heeft u geëxporteerd?
3. a. Hoeveel rondhout en chips, pulp en oud papier heeft u in 2008 verwerkt?
b en c. Wat is de herkomst van de door u in 2008 ingezette grondstof (3 b. rondhout en chips, 3 c. pulp) afkomstig uit gecertificeerd duurzaam beheerd bos? Hoeveel van dit volume was voorzien van een CoC-certificaat?
4. Hoeveel papier en/of karton heeft u in 2008 geproduceerd met een CoC-certificaat? Welk certificaat betrof het? Welk aandeel van dit volume heeft u geëxporteerd?
5. Hoeveel papier en/of karton verwacht u in 2010 met een CoC certificaat op de markt te brengen?
6. Wat zijn volgens u de belangrijkste knelpunten die het vergroten van het aandeel gecertificeerd papier en karton op de Belgische markt tegenwerken of bemoeilijken?

CoC gecertificeerde importeurs van papier en karton

1. Bent u importeur?
2. Hoeveel papier en/of karton heeft u in 2008 geïmporteerd met een CoC-certificaat? Welk certificaat betrof het? Welk aandeel van dit volume heeft u geëxporteerd? Met onderscheid naar grafisch papier (excl. krantenpapier), krantenpapier, hygiënisch papier, karton, enveloppen en overig papier.
3. Hoeveel papier en/of karton (per productgroep) verwacht u in 2010 met een CoC certificaat op de markt te brengen?
4. Wat zijn volgens u de belangrijkste knelpunten die het vergroten van het aandeel gecertificeerd papier en karton op de Belgische markt tegenwerken of bemoeilijken?